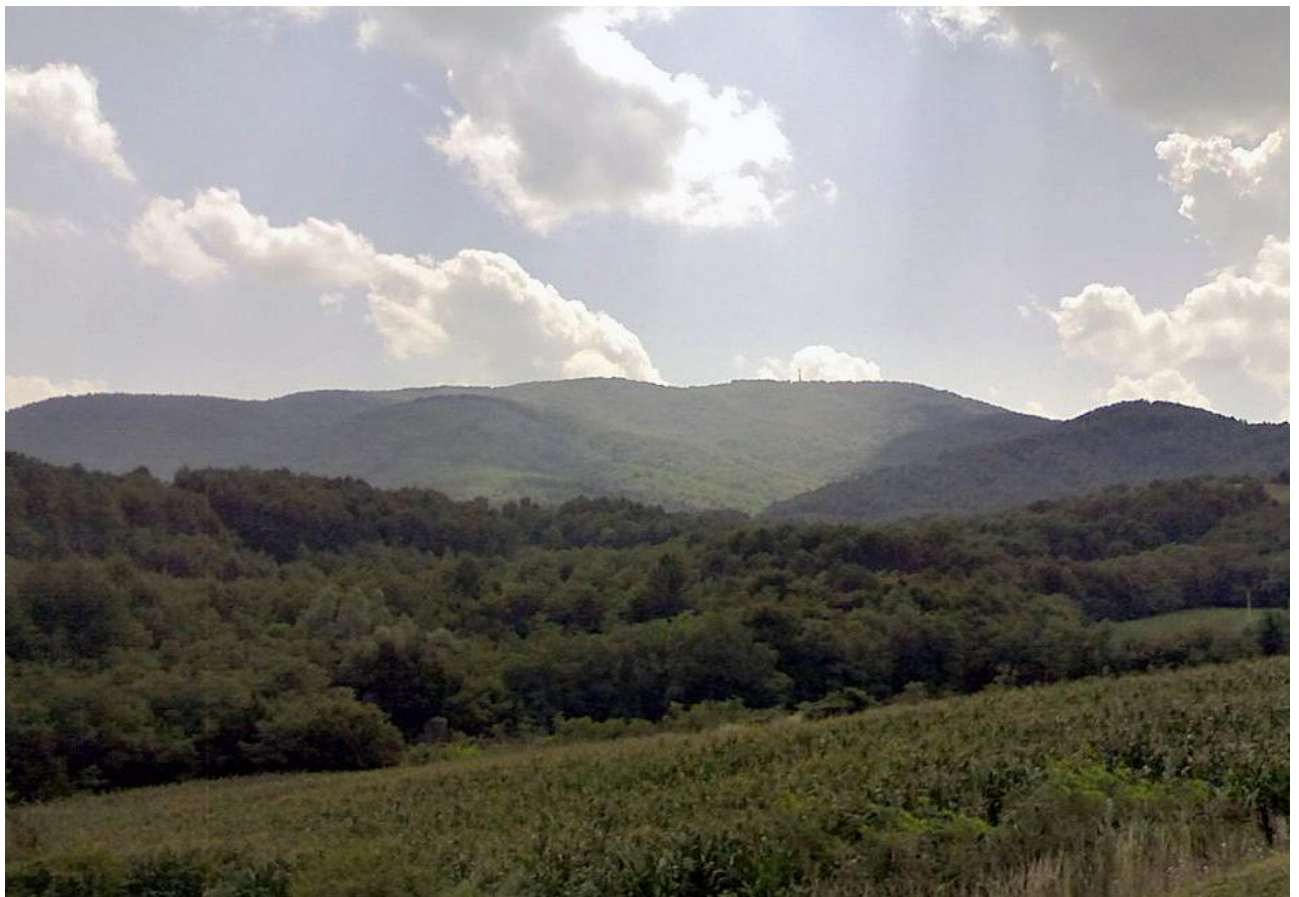

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ
у сарадњи са Удружењем архитеката Србије

ПРОГРАМ
за отворени, пројектни, једностепени, анонимни урбанистичко-архитектонски конкурс за
Меморијални комплекс на планини Цер

август 2018

ПРОГРАМ

за отворени, пројектни, једностепени, анонимни урбанистичко-архитектонски конкурс за Меморијални комплекс на планини Цер

Расписивач / Наручилац конкурса

Република Србија - Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије
Кнеза Милоша бр. 24-26, Београд, Република Србија

www.mgsi.gov.rs

Привредно друштво *Спомен комплекс за очување културно-историјских вредности и одрживи развој Цера – Спомен комплекс Цер д.о.о. Шабач*

Спроводилац конкурса

Удружење архитеката Србије, Кнеза Милоша 7а/III, Београд

www.u-a-s.rs

Покровитељи конкурса:

Кабинет Председника Републике Србије

Мачвански управни округ

Садржај

УВОД

ЦЕРСКА БИТКА

1. Позадина битке
2. Уводни догађаји
3. Битка
4. Последице битке

1. ПОВОД И ЦИЉ ИЗРАДЕ КОНКУРСА

- 1.1. ПОВОД ИЗРАДЕ КОНКУРСА
- 1.2. ЦИЉ ИЗРАДЕ КОНКУРСА

2. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА

- 2.1. ШИРЕ И НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ
- 2.2. ЛОКАЦИЈА МЕМОРИЈАЛНОГ КОМПЛЕКСА „ЦЕР“
- 2.3. ИСТОРИЈАТ ПРОСТОРА, ГРАДИТЕЉСКО И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ
 - 2.3.1. Манастири
 - 2.3.2. Тројанов град
 - 2.3.3. Коњуша
- 2.4. САОБРАЋАЈНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА
- 2.5. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА
 - 2.5.1. Клима
 - 2.5.2. Хидрографија
- 2.4.3. Биогеографија
- 2.4.4. Геолошке карактеристике подручја

3. ИЗВОДИ ИЗ ВАЖЕЋЕ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

- 3.1. ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
- 3.2. ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА ШАПЦА
- 3.3. ПОСЕБНИ ИЗВОДИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА КОНКУРС

4. КОНКУРСНИ ЗАДАТАК – ОПШТЕ СМЕРНИЦЕ И ПОСЕБНИ ПРОГРАМСКИ УСЛОВИ

- 4.1. ПРЕДМЕТ КОНКУРСА, ОПШТЕ СМЕРНИЦЕ И ПРЕПОРУКЕ
- 4.2. ПЛАНИРАНИ САДРЖАЈИ
- 4.3. ПОСЕБНИ ПРОГРАМСКИ УСЛОВИ
- 4.4. ОБАВЕЗЕ У ФОРМИРАЊУ ПРОСТОРА
- 4.5. ПРЕПОРУКЕ У ФОРМИРАЊУ ПРОСТОРА
 - 4.5.1. Опште препоруке
 - 4.5.2. Препоруке за обликовање
 - 4.5.3. Препоруке за уређење слободних и зелених површина
 - 4.5.4. Препоруке за саобраћајне површине и паркирање
 - 4.5.5. Препоруке за све просторе, садржаје и инсталационе системе

5. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ОЦЕНУ РАДОВА

6. ПРАВИЛА КОНКУРСА

- 6.1. УСЛОВИ ЗА УЧЕШЋЕ НА КОНКУРСУ
- 6.2. УСЛОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ КОНКУРСА
- 6.3. САДРЖАЈ КОНКУРСНОГ РАДА
- 6.4. НАЧИН ТЕХНИЧКО-ОБЛИКОВНЕ ОБРАДЕ КОНКУРСНОГ РАДА
- 6.5. САДРЖАЈ ИЗЈАВЕ КОНКУРЕНАТА
- 6.6. КОНКУРСНИ РОКОВИ
- 6.7. ВРСТА И ВИСИНА НАГРАДА
- 6.8. САСТАВ ЖИРИЈА И ИЗВЕСТИОЦИ
- 6.9. ПРАВНЕ И ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛЕДИЦЕ ЗА ВРСТУ И ВИСИНУ НАГРАДЕ И УСЛОВИ ЗАШТИТЕ АУТОРСКИХ ПРАВА И ПРЕНОСА ИМОВИНСКИХ ПРАВА АУТОРА НА ИНВЕСТИТОРА

У периоду 2014-2018. године се обележава стогодишњица Великог рата (Првог светског рата), кроз који се исказала једна од кључних идентитетских вредности српског народа; у којем је, у борби за слободу и достојанство, Србија изгубила трећину свог радно способног становништва, а из рата изашла као славом овенчани победник.

У тој херојској борби и страдању, посебно место узима Церска битка, која је била прва ратна победа нападнуте Србије, али и прва победа савезника у Великом рату. Стога, помен Цера и Церске битке изазива посебно расположење и носи посебно поштовање у српском народу.

Значај Цера, у колективном сећању српског народа заслужује да се на овој „легендарној планини“ подигне достојан меморијални комплекс који ће подсећати на те историјске догађаје, као и на велике жртве, висине подвига и велику победу које је Србија поднела, постигла и извојевала у Првом светском рату.

Из свих тих разлога, а поводом 100 - годишњице потписивања Примирја, односно завршетак Првог светског рата (11. новембра 1918. – 11. новембра 2018. године), инициран је пројекат градње Меморијалног комплекса на Церу, који је подржала Влада Републике Србије, град Лозница и општине Коцељева, Владимирци, Богатић, Крупањ, Мали Зворник и Љубовија. Сви они су оснивачи Привредног друштва Меморијални комплекс за очување културно-историјских вредности и одрживи развој Цера – Спомен комплекс ЦЕР д.о.о. Шабац и учесници у изградњи Меморијалног комплекса ЦЕР.

Меморијални комплекс ЦЕР требало би да предочи и прикладно уобличи идентитет планине Цер, али и да буде симбол и чинилац интегрисања околних места (градова, општина и других насеља), који ће подстаћи туристички, а онда и свеопшти и привредни развој овог краја.

Основни циљ изградње Меморијалног комплекса ЦЕР јесте обележавање историјске битке на Церу. Реализација Меморијалног комплекса значајно ће допринети туристичком развоју и промоцији планине Цер као туристичке дестинације са посебним обележјима. Изградња Меморијалног комплекса је предвиђена на изузетно повољном положају, са аспекта близине већих градских центара (Шабац, Лозница, Београд, Нови Сад, Ваљево), али и у односу на туристичку понуду у окружењу. Спомен обележје у оквиру Меморијалног комплекса, са видиковцем, као и документациони центар и музеј посвећен Великом рату, допринеће развоју екскурзионог и излетничког туризма. Такође, с обзиром да је планирана изградња центра за едукацију, у оквиру ког ће бити изграђено неколико сала, комплекс може послужити и за одржавање стручних скупова, презентација и предавања.

За љубитеље чистог планинског ваздуха, зеленила, ретких биљних и животињских врста, шетњи и пењања по планинским врховима предвиђена је изградња пансионског смештаја. Изградњом комплекса заживеће туристичка понуда на Церу и околини. Самим тим отвориће се могућности за развој других садржаја, као што су бањски и спортски комплекси, али и изградња додатних смештајних капацитета и развој сеоског туризма. На овај начин становништво овог подручја моћи ће да пронађе нове изворе прихода, кроз угоститељске услуге, као и кроз бављење производњом хране, како би се задовољиле потребе повећаног броја посета планини.

У ширем региону комплекс оваквог типа не постоји. Имамо комплексе који садрже појединачне објекте који су планирани у оквиру новог комплекса на Церу. Спој културно-историјских знаменитости и велики природни потенцијали планине Цер за развој различитих облика туризма чинили би јединствену туристичку понуду у овом региону. С обзиром на свој географски положај и близину великог броја градова у Србији, Босни и Херцеговини, па и Хрватској, сматрамо да би овај комплекс могао имати велики број посетилаца у виду екскурзија, излета, посета разним културним догађајима у Шапцу и Лозници, градовима који су у непосредној близини Комплекса.

Од учесника на конкурс се очекује да понуде оригинална, функционална и рационална решења,

естетски примерена планини Цер. Кроз функционално и визуелно унапређење простора у препознатљиви део планине Цер а са циљем да се активирају сви потенцијали овог простора и повећа његова атрактивност, Меморијални комплекс Цер, најпре, требало би да буде видан и достојан прилог одавања пијетета српским жртвама овде за слободу и одбрану части и достојанства погинулим и подсећање на величанствене странице историје Србије у времену.

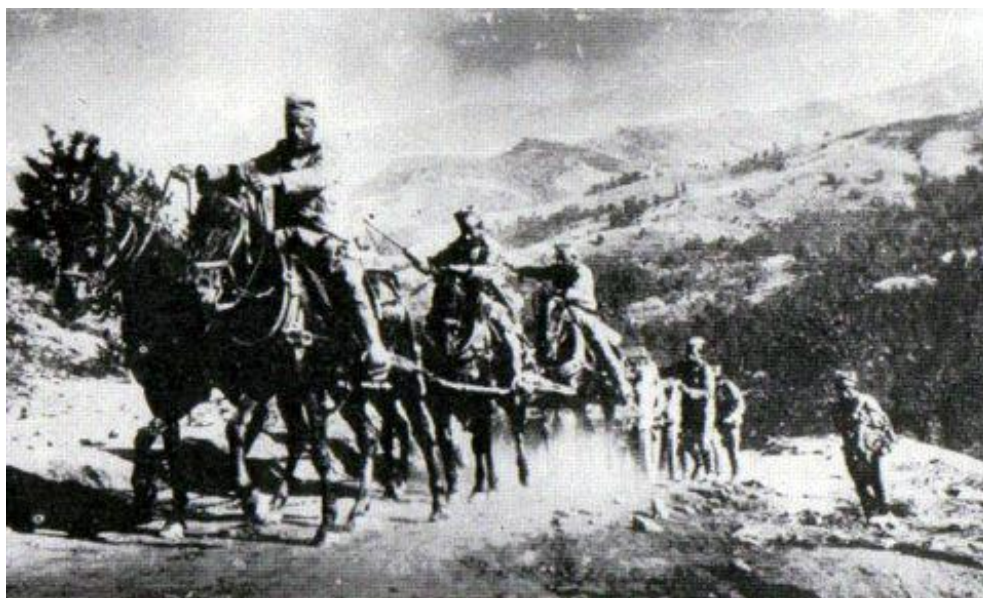
Нарочиту пажњу, учесници на конкурс, треба да обрате на Спомен обележје Церске битке, које треба да буде оригинални и доминантни репер овог дела Србије. Спомен обележје Церске треба да симболише велику ратну **победу** српске војске у Церској бици као и **страдање** народа Поцерине, Јадра, Мачве и Подриња у аустроугарској инвазији током 1914. године. Сама изградња Меморијалног комплекса симболише победу градитеља, а страдање и помирење симболише споменик у виду крста, што је препознатљиво обележје. Стога је жеља Иницијативног одбора као и препорука учесницима на конкурс да само спомен обележје буде у виду крста, који може бити стилизован, висине 50-60 метара. Предвиђена локација Меморијалног комплекса чини га истакнутим и видљивим из свих праваца приласка Церу из Србије и Републике Српске.

Меморијални комплекс ЦЕР требало би да буде не само један од најистакнутијих симбола Мачванског управног округа (градова Шапца и Лознице и општина Коцељеве, Владимираца, Богатића, Крупња, Малог Зворника и Љубовије), већ и целе Србије. У историјском, патриотском и духовном смислу, Меморијални комплекс Цер ће бити уочљив подсетник и путоказ за све стране света, свима који су пријатељи и свима који то нису.

Церска битка била је битка целе Србије за голи опстанак и знаменитости Цера знаменитости су целе Србије.

Иницијативни одбор „Спомен комплекс ЦЕР“

ЦЕРСКА БИТКА (16 - 24. август 1914.)

Батерија артиљерије српске војске у напредовању, 1914.

Церска битка (нем. *Schlacht von Cer*, мађ. *Ceri csata*), такође знана као и Јадарска битка (*Schlacht von Jadar, Jadar csata*), је била војни сукоб вођен између Аустроугарске и Србије августа 1914. око планине Цер и неколико села у њеној непосредној околини, као и Шапца, током ране фазе Српске кампање у Првом светском рату.

Битка је била део прве аустроугарске офанзиве на Србију и избила је у ноћи 15. августа када су делови српске Комбиноване дивизије наишли на аустроугарске извиднице 21. ландвер дивизије улогорене на падинама планине Цер. Борбе које су уследиле прерасле су у битку за контролу неколико градића и села у околини планине, као и за контролу Шапца. Морал аустроугарских трупа је 19. августа опао и хиљаде војника су се повукли у Аустроугарску, а многи аустроугарски војници су се подавили у Дрини бежећи у паници. Српска војска је 24. августа поново заузела Шабац, чиме се битка званично завршила.

1. Позадина битке

У Сарајеву је 28. јуна 1914. године извршен атентат на надвојводу Франца Фердинанда. Атентат је извршила организација „Млада Босна“ а атентатор је Гаврило Принцип. Атентат је покренуо 37 дневну Јулску кризу, током које Аустроугарска упућује ултиматум Србији 23. јула, под оптужбом да је атентат организован у Београду, од стране организације „Уједињење или смрт – Црна рука“. Аустроугарска влада на наговор Немачког царства, користећи *Сарајевски атентат* као повод, саставља неприхватљиви ултиматум Србији, са циљем да српска влада ултиматум одбаци што би био повод за ратну операцију (казнену експедицију) на Србију. Документ је описан као „*најтежи ултиматум икада упућен једној држави од стране друге*“ од стране британског министра иностраних послова сер Едварда Греја. Када је Аустроугарска 28. јула одбила српско условно прихватање дела захтева и објавила рат Србији, то је покренуло низ догађаја који свет уводе у Први светски рат.

Број аустроугарских трупа одређених за инвазију на Србију је био мањи од првобитно планираних 308.000 војника. Велики део Друге аустроугарске армије је пребачен на Руски фронт, чиме је број преосталих војника сведен на око 200.000. За напад на Србију, Аустроугарска распоређује три армије. Друга армија са 4. (Будимпешта) и 9. (Литомерице) армијским корпусом распоређује се на

Сави и Дунаву. Пета армија са 8. (Праг) и 13. (Аграм, Загреб) армијским корпусом распоређује се на Дрини, на простору око Зворника и Бијељине. Шеста армија са 15. (Сарајево) и 16. (Рагуза, Дубровник) армијским корпусом распоређује се на Дрини, на простору око Вишеграда.

Насупрот Аустроугарској, Краљевина Србија може да мобилише око 450.000 војника. Главнину снага која се супротставља аустроугарским трупам чине: Прва, Друга и Трећа армија, као и Ужичка војска. Ове снаге бројале око 180.000 војника.

Током Балканских ратова 1912—1913, Србија губи 36.000 војника и имала је 55.000 рањених. Са новоосвојених територија долази мали број регрута, који су употребљени за борбу против албанских одметника и као борбена резерва у случају евентуалног напада из Бугарске. Недостаје артиљеријска муниција, јер Србија тад тек започиње обнову залиха граната, претходно искоришћених у Балканским ратовима. Опремљеност војника је слаба а процена је и да би случају потпуне мобилизације, око 50.000 српских војника, од опреме имало само шињел и шајкачу. Српској војсци недостају и пушке, јер их Краљевина Србија не производи, нити увози из иностранства. С друге стране, Аустроугарска поседује модерне пушке у великом броју као и двоструки број митраљеза у односу на српску војску. Имала је веће залихе муниције, као и много бољу саобраћајну и индустријску инфраструктуру. Међутим, после два Балканска рата српски војници су били борбено знатно искуснији и обученији од аустроугарских.

За врховног команданта аустроугарских снага у инвазији на Србију постављен је Оскар Поћорек, генерал и поглавар земаљске владе Босне и Херцеговине. Пре битке, Поћорек је, предвиђао лаку победу, потцењујући српску војску.

Врховни командант српских снага је престолонаследник принц Александар, са начелником генералштаба војводом Радомиром Путником, који је раније командовао српским снагама у Балканским ратовима. Генерал Петар Бојовић командује Првом армијом, Генерал Степа Степановић командује Другом армијом, а Павле Јуришић Штурм Трећом армијом.

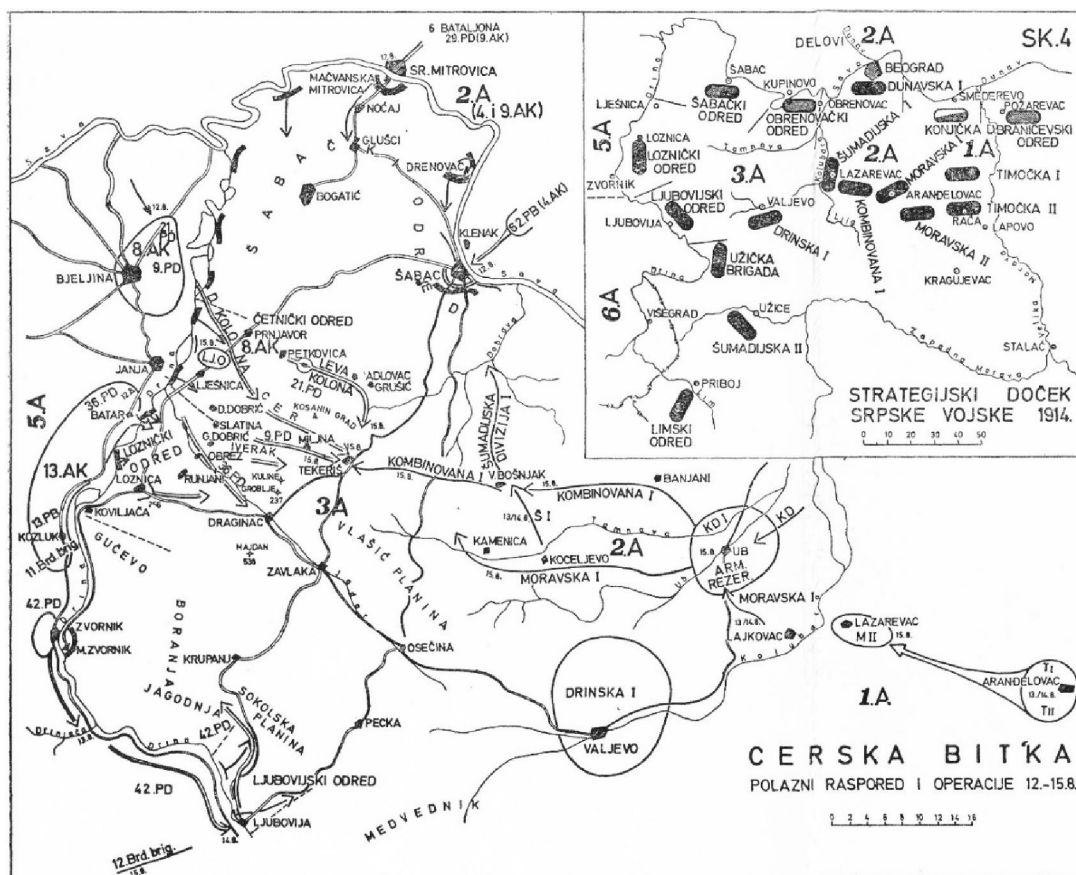
2. Уводни догађаји

У периоду од 29. јула до 11. августа, Друга аустроугарска армија започиње артиљерске нападе у северној и северозападној Србији и успева да створи систем понтонских мостова преко Саве и Дунава. Врховна команда српске војске процењује да није могуће бранити целу границу са Аустроугарском, у дужини од 550 km, и стога војвода Путник наређује да се српска војска повуче на одбрамбене положаје у Шумадији, одакле може брзо да маневрише и дејствује и на западу и северу, у зависности одакле стиже главни напад аустроугарске војске. Јаки одреди српске војске су постављени у Ваљеву и Ужицу, а извиднице на све важне тачке дуж границе. У овој фази врховна команда српске војске може само да чека, док не крене реализација правог аустроугарског ратног плана.

Београд, Смедерево и Велико Градиште су снажно бомбардовани. Покушаји аустроугарске војске да пређе Дунав пропадају, уз велике губитке. Са сазнањем да је велики део аустроугарских снага распоређен у Босни, Српска врховна команда не реагује на ове фингиране нападе. Аустроугарска војска, такође покушава да пређе Дрину код Љубовије и Саву код Шапца. На крају, Аустроугарска војска, 13. армијски корпус, 12. августа прелази Дрину и улази у Лозницу. Исти армијски корпус прелази Дрину и у селу Лешница. Истовремено, 4. аустроугарски армијски корпус прелази Саву северно од Шапца. До 13. августа, на фронту дугом 160 km, аустроугарска војска је прешла и Дрину и Саву те окупирала Шабац. Друга и Пета армија, свака са својих позиција крећу ка Београду, где у кретању наилазе на делове Прве, Друге и Треће армије српске војске.

Начелник генералштаба српске војске Војвода Радомир Путник 15. августа наређује контранапад.

3. Битка

Церска битка, полазни распоред и операције од 12-15.08.1914. Петар Томац, Радомир Ђурашиновић, "Први светски рат 1914-1918, скице операција и битака";

Командант Друге армије српске војске, генерал Степа Степановић образује Церску ударну групу у чијем су саставу Моравска дивизија првог позива и Комбинована дивизија са циљем напада у долини Јадра. Свестан стратешке важности планине Цер, генерал Степа Степановић самоиницијативно одлучује да заузме њене доминантне коте Тројан и Косанин град.

Око 3.00 ујутро 15. августа 1914. године, Комбинована дивизија креће на усиљени марш : Бањани код Уба – Вукона – Свилеува - Велики Бошњак (сада Драгиње) - Каона-Михаилов гроб (кота 255) - Криваја - Цер.

Око 23:00, 15. августа, делови српске Комбиноване дивизије наилазе на извидницу аустроугарске војске на падинама Цера, код села Текериша и тада започиње битка.

„Предњи батаљон је током ноћи стигао до Тројанског врха, а када смо стигли до Парлога пљусак је почео, којег је пратила вулканска грмљавина и заслепљујуће севање. Вода нас је квасила са све стране... Одједном други војник, без даха и узбуђено узвикнуо:

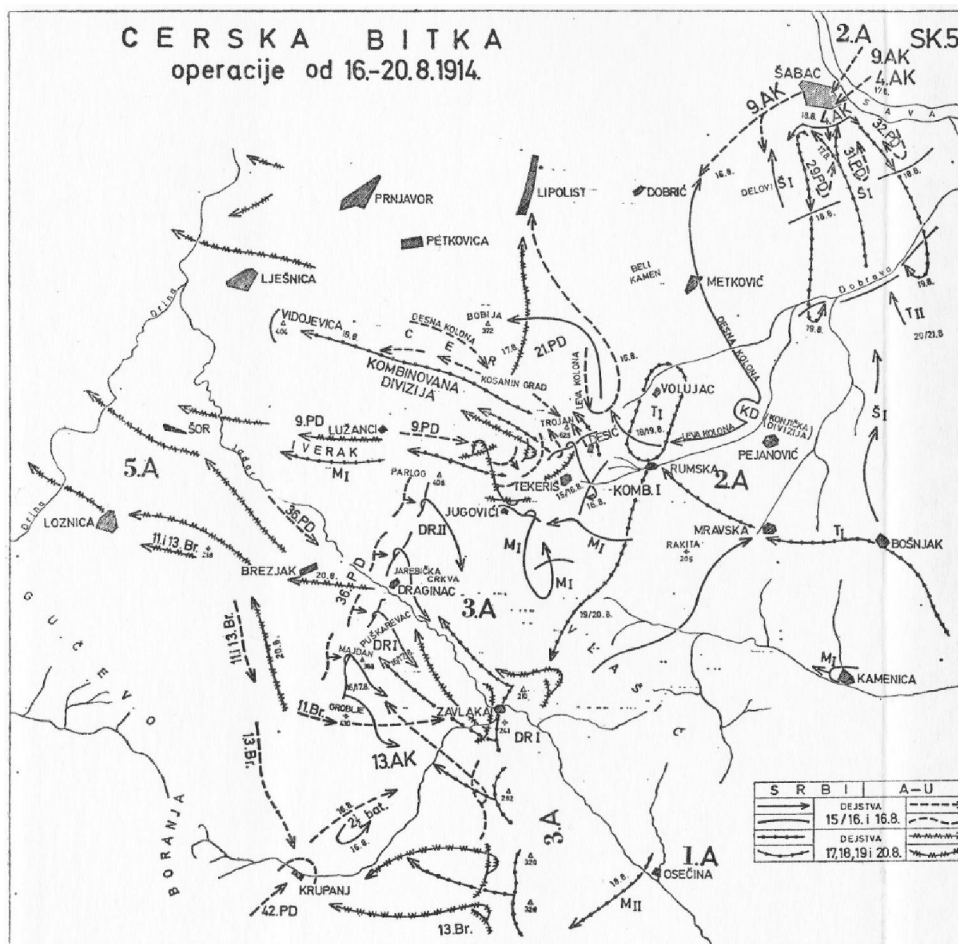
Господине мајоре, Швабе!

Тако су судари између наше Комбиноване дивизије и непријатељеве 21. Ландвер дивизије започели, а са њима и битка на планини Цер.“

Капетан Јеша Топаловић, из српске војске, сећајући се како се његова дивизија сударила са аустроугарским снагама на падина планине Цер.

Положаји аустроугарске војске (8.армијски корпус) су слабо брањени те их српска војска убрзо разбија а аустроугарске јединице потискује са Цера. Током целе ноћи трају оштри судари и борбе између леве аустроугарске колоне 21. аустроугарске дивизије и Комбиноване дивизије српске

војске. До јутра 16. августа српска војска заузима венац Дивача и Борино село. Током читавог дана, 16.августа, српска војска спречава 21. ландвер дивизију да се повеже са Другом армијом код Шапца. Аустроугарска војска трпи велике губитке и повлачи се у нeredу низ падине Цера. Повлачењем са Цера 21.ландвер дивизија (K.K. Armee, Landwehr) престаје да постоји као борбена јединица. Српска војска покушава да поново заузме Шабач, али без успеха. Комбинована дивизија напада Тројан и Парлог, пре него што се окреће ка Косанином граду. На другом месту, аустроугарска војска успева да одбије нападе Треће армије српске војске, присиљавајући је да са једном од својих дивизија (Моравска дивизија другог позива) заштити прилазе Ваљеву, према коме је наступала 42. домобранска дивизија (K.U. Armee, Honved), 13. армијског корпуса аустроугарске војске.

Церска битка, операције од 16-20.08.1914. Петар Томац, Радомир Ђурашиновић, "Први светски рат 1914-1918, скице операција и битака";

У јутарњим часовима 18. августа, аустроугарска војска, 4. армијски корпус, покреће још један напад, са намером да потисне Шумадијску дивизију првог позива са шабачког мостобрана и омогући Петој армији да крене у напад. Међутим, напад пропада јер српска војска савладава 29. пешадијску дивизију (K.U.Armeє, Honved) и тера на повлачење преко реке Добраве. На другом месту, наставља се контраофанзива Друге српске армије дуж Цера и Иверка, нападом Комбиноване дивизије на село Рашуљача која наилази на снажан отпор 9. ландвер дивизије код Косаниног града. Први напад Комбиноване дивизије бива одбијен, али се напади настављају и током ноћи. Ујутро 19. августа, српска војска је потиснула аустроугарске снаге. Моравска дивизија првог позива потискује 9. ландвер дивизију са положаја и одбија њен контранапад наневши јој тешке губитке. Током дана, 4. армијски корпус понавља нападе против Шумадијске дивизије првог позива, која се повлачи се малим губицима. Чињеница да српска војска, тачније Шумадијска дивизија првог позива није сломљена нападом 4. армијског корпуса, потврдила је да аустроугарска дивизија није успела да

заустави њено напредовање према планини Цер, јер ако би у том случају Шумадијска дивизија напала 4. корпус са бока. Због тога, 4. корпус не успева да се повеже са аустроугарским снагама код Цера. Рашуљачу, Комбинована дивизија српске војске заузима у подне 19. августа, и наставља према Лешници. У међувремену, Моравска дивизија првог позива напада Иверак и потискује 9. ландвер дивизију аустроугарске војске. Село Велику Главу српска војска заузима пре подне, а после подне, поново, Рајин гроб. Истовремено, аустроугарска војска се повлачи све брже, као последица слабљења борбеног морала и нарушене организације. Југозападна, Трећа армија одбија нападе 36. домобранску пешадијску дивизију и натерује на повлачење у неред. Српска војска тада креће у гоњење непријатеља који се повлачи дуж целог фронта. До 20. августа, аустроугарске снаге још увек беже ка Дрини, а српска војска наставља да их гони. Комплетна Пета армија је принуђена да се повуче у Босну. Многи аустроугарски војници завршавају у Дрини, бежећи у паници. Српски извештаји са фронта говоре „да се непријатељ повлачи у највећем неред.“ Војвода Радомир Путник обавештава, у телеграму, српског краља Петра I „да је главни непријатељ поражен код Јадра и на планини Цер и да их њихове снаге прогоне.“ После тријумфа на Церу, српска војска покушава да поврати тешко утврђени Шабац. Жестоки окршаји трају 21. и 22. августа, током којих српска војска успева пробој до западне стране града. До 23. августа опкољава град а увече дотерује тешку артиљерију. Следећег дана, 24. августа српска војска улази у град који је аустроугарска војска напустила и тада око четири сата поподне, стиже на обалу Саве, што представља крај прве аустроугарске офанзиве.

4. Последице битке

До 23. августа, на територији Краљевине Србије нема припадника аустроугарске војске. Командант Друге српске армије, генерал Степа Степановић добија чин *војводе* (фелдмаршала), за успешно командовање током Церске битке. Успех српске војске у Церској битци је привукао светску пажњу на Србију и донео јој наклоност у неутралним и савезничким земљама. Церска битка је прва савезничка победа над Централним силама у Великом рату (Првом светском рату). Последично, велики број странаца, током 1914. долази у Краљевину Србију са вољом и жељом да финансијски, политички, хуманитарно и војно помогну у њеној одбрани. Новински чланци о одбрани Србије су постали чешћи у савезничким новинама, а Србија је толико цењена да нпр. одређене културне групе у Италији подржавају улазак Италије у рат на страни савезника, користећи Србију као и Црну Гору за пример. У време Церске битке, српска Ужичка војска и црногорска Санџачка војска успевају да спрече су да спрече продор аустроугарске Шесте армије, којом је командовао сам Оскар Фон Поћорек, ка Ужицу. Пораз на Церу, страх од српске контраофанзиве у Босни као и побуне пречанских Срба, натерали су Поћорека да пређе у дефанзиву на свим фронтима у овој фази војне кампање против Србије. Српска војска је под притиском Савезника покренула неуспешну Сремску операцију (Битка код Чеврентије, 6. септембра 1914.). Истовремено, 6. септембра 1914. Аустроугарска покреће Другу офанзиву на Србију која траје до краја октобра 1914. као скуп операција – Битка на Дрини. Друга офанзива Аустроугарске на Србију завршена је великом победом српске војске – Колубарском битком у децембру 1914. године.

Церска битка је била битка у сусрету, маневарског типа, што значи да у току битке нису коришћени ровови, будући да су ровови у Првом светском рату коришћени први пут крајем 1914. после битке на Марни, на Западном фронту. После битке на Марни, рат прелази у облик *индустријског рата*. У току десетодневне битке српски губици су износили 3.000 мртвих и 15.000 рањених. Аустроугарски губици су били знатно већи. Било је 8.000 мртвих војника, 30.000 рањених и 4.500 заробљених. Српска победа над бројно надмоћнијим непријатељем је означила прву победу Савезника у Првом светском рату.

Извори : https://sr.wikipedia.org/sr/Церска_битка, <http://www.austro-hungarian-army.co.uk/serbia.htm>
Више о Церској битци у прилозима конкурсног материјала: *Церска битка_Глава X_Опачић_Скоко.pdf*;

1. ПОВОД И ЦИЉ ИЗРАДЕ КОНКУРСА

1.1. ПОВОД ИЗРАДЕ КОНКУРСА

Повод за израду конкурса је Иницијатива Привредног друштва *Спомен комплекс за очување културно-историјских вредности и одрживи развој Цера – Спомен комплекс ЦЕР д.о.о. Шабац* за изградњу Меморијалног комплекса Цер, који је подржала Влада Републике Србије, град Лозница и општине Коцељева, Владимирци, Богатић, Крупањ, Мали Зворник и Љубовија.

Предмет конкурса је урбанистичко-архитектонско решење Меморијалног комплекса ЦЕР на Церу, општина Шабац, Србија.

Ужа локација конкурсног задатка су делови парцела намењене Меморијалном комплексу ЦЕР на Церу - КП бр. 826/1 и 928 КО Десић и КО Двориште, Шабац, Република Србија. Ужа локација конкурсног задатка је површине око 2 ha.

Шира локација конкурсног задатка је простор у непосредној околини локације Меморијалног комплекса и обухвата простор који је ограничен постојећом приступном, асфалтном саобраћајницом, викенд-насељем „Водице“, Тројановим градом, црквом Св. Јована Шангајског до Планинарског дома. Шира локација конкурсног задатка је површине око 56 ha.

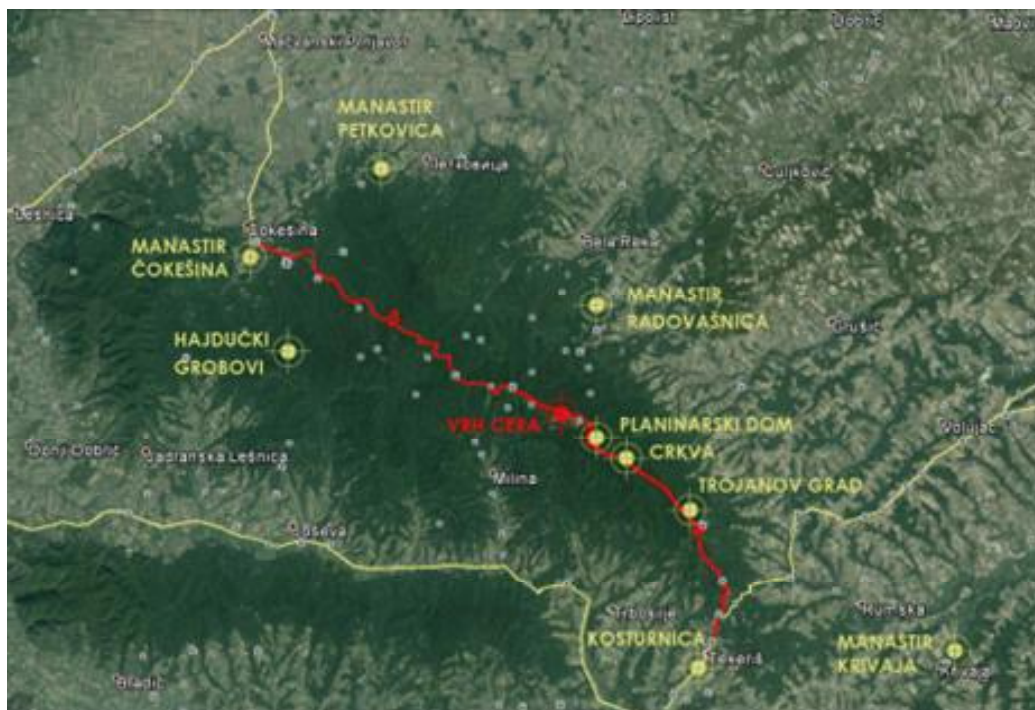
1.2. ЦИЉ ИЗРАДЕ КОНКУРСА

Циљ конкурса је да се у складу са конкурсним задатком, програмским захтевима, потенцијалима локације и трендовима развоја, а у част обележавања стогодишњице страдања и победе у Првом светском рату 2014.-2018. године – изабере најквалитетније идејно Урбанистичко-архитектонско решење Меморијалног комплекса на планини Цер, Шабац, Србија.

Изабрано решење представљаће основ за даљу разраду техничке документације и грађење **Меморијалног комплекса на планини ЦЕР.**

2. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА

2.1. ШИРЕ И НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ

Планина **Цер** се налази у северозападном делу Србије. Уздиже се изнад десне долинске стране реке Дрине, југозападно од Шапца. Од Шапца је удаљен 35 *km*, а од Београда 100 *km*. Цер је ка северу најистуренија острвска планина јужног обода Панонског басена, ниска је планина и упореднички издужена око 15 *km*.

Највиша тачка планине Цер налази се на надморској висини од **687** (689) *m*.

Планина је име добила по бројним стаблима дрвета *цер*. Прилично је шумовита, није насељена, поседује највише буковог, храстовог и грабовог дрвећа, које је заслужно за свеж и чист ваздух. Цер је богат боровницама, шумским јагодама, печуркама и лековитим биљкама, а у пролеће се могу видети најразличитије боје ливадског цвећа. Током пешачења и планинарења као и обиласка манастира, кроз цео пут води задивљујућа историја и подсећање на славну прошлост.

Цер је више пута био главни предмет истраживања и проучавања, али је најчешће свако истраживање о њему остајало у научним оквирима, без крајње имплементације на самом простору. Оно што Цер издваја од других афирмисаних планинских туристичких подручја је веома добро очувана природа, богатство флоре и фауне и богата ризница културне баштине. Добру очуваност природних ресурса Цер на неки начин дугује другим популарнијим местима која су привлачила масовна кретања туриста, док су на Цер пажњу обраћали само истински љубитељи природе, који су се потрудили да својим утицајима не деградирају лепоте које су тамо затекли.

Генерална хипотеза јесте да постоји велики број места и локалитета у Србији о чијим вредностима и лепотама се мало зна и која су занемарена. Упечатљив пример је планина Цер, која није туристички афирмисана а која има потенцијала за развој једне нове врсте туризма заснованог на одрживом развоју, а самим тим и за привлачење нове групе еколошки савесних туриста који ће умети да на прави начин уживају у природи са минималним *утицајима на животну средину*.

Предметни конкурс као и изградња *Меморијалног комплекса ЦЕР* има за циљ на само обележавање значајног историјског места, него и формирање садржаја који би директно утицали на развој економије Мачванског и Колубарског округа, уз коришћење природних ресурса у сврху туризма.

Цер има изузетну туристичку понуду, будући да су овде остаци Тројановог и Косаниног града, средњевековни манастири и планинарски дом. Популаризација туристичке понуде Цера текла би

осим кроз изградњу *Меморијалног комплекса ЦЕР* и нових саобраћајница, већ и кроз формирање пешачких и бициклических стаза, а све у циљу бољег повезивања планине са околним објектима екотуризма, али и градским центрима који су на локалном нивоу започели са ширењем туристичке понуде (шабачки “Сава парк” са вашариштем и Розаријумом, термални базени у Богатићу и сл.). Изградња Меморијалног комплекса ЦЕР подстакла би заједнички рад туристичких организација градова Шабац и Лозница и околних општина, у циљу популаризације и промоције постојеће понуде, али и развоја нових пројеката који би били примамљиви домаћим и иностраним туристима. Сам *Меморијални комплекс ЦЕР* би на тај начин постао централно место координације између ових организација, док би повећан број туриста условио повећање буџета из ког би средства могла да иду и на обнову споменика културе.

2.2. МЕМОРИЈАЛНИ КОМПЛЕКС ЦЕР

Локација (ужег и ширег) конкурсног задатка - Меморијални комплекса ЦЕР налази се на надморској висини од око **655 m**, и приступа јој се путем бр. 137, који је означен као државни пут II б реда. Недалеко од насеља Текериш одваја се државни пут II б реда бр 323 којим се приступа ужој локацији и даље води до планинарског дома “Липове воде” и потом према селу Чокешина.

Предметна локација позиционирана је у близини цркве Св. Јована Шангајског, (*светитељ Српске и Руске православне Цркве, Јован Максимович, српског је порекла, рођен у Русији, професор богословије у СПЦ у Битољу, оснивач православне мисије и цркве у Шангају и Сан Франциску*), освештане 2014. године, док се у црквеном дворишту налази извор са спомен чесмом посвећеном црским јунацима и споменик Момчилу Гаврићу, најмлађем војнику Првог светског рата. У непосредној близини цркве планиран је ресторан, док се планинарски дом “Липове воде” налази непун километар северно од цркве. Поменути садржаји доказ су зачетка туристичке активности у овом делу планине Цер, и представљају добру основу за даљи развој садржаја сличне намене.

2.1. Ужа локација конкурсног задатка

Ужа локација конкурсног задатка су делови парцела намењене Меморијалном комплексу ЦЕР на Церу - КП бр. 826/1 и 928 КО Десић и КО Двориште, Шабац, Република Србија. Ужа локација конкурсног задатка је површине око 2 *ha*.

2.1. Шира локација конкурсног задатка

Шира локација конкурсног задатка је простор у непосредној околини локације Меморијалног комплекса и обухвата простор који је ограничен постојећом приступном, асфалтном саобраћајницом, викенд -насељем „Водице“, Тројановим градом, црквом Св. Јована Шангајског до Планинарског дома. Шира локација конкурсног задатка је површине око 56 *ha*.

2.3. ИСТОРИЈАТ ПРОСТОРА, ГРАДИТЕЉСКО И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ

И у културној географији Србије, Цер има истакнуто место.

Културним наслеђем ове планине доминирају манастири, римска утврђења (Коњуша, Тројанов град, Косанин град) и споменици посвећени страдалницима из Првог светског рата (Текериш).

Манастир Радовашница

2.3.1. Манастири

У најлепшим и скровитим шумским пределима у живописном амбијенту налазе се четири средњовековна православна драгуља, манастири: **Радовашница, Петковица, Чокешина и Криваја**. Ови манастири изузетне лепоте и великог духовног и културног блага, који су кроз историју имали историјски значај као културни, духовни и национални центри, допринели су да се Цер назове „мачванском Светом гором“. Манастири Цера су сведоци многих збивања везаних за судбину српског народа. По својој просветитељској улози и историјском значају превазилазе верске оквири. Духовну и културолошку слику Цера у последње време употпуњује и храм Св. Јована Шангајског, подигнут у спомен на церске јунаке из Првог светског рата.

2.3.2. Тројанов град

Остаци утврђеног Тројановог града налазе се на завршетку планинске косе (кота 605) на најистуренијем јужном рту планине Цер. После ове коте релативно раван гробен Цера се окомито спушта ка југоистоку. Локалитет се налази недалеко од данашњег асфалтног пута који води од Текериша и Румске, преко врхова Цера, ка Чокешини. Утврђење је смештено на релативно заравњеном платоу са благим нагибом терена ка југу. Плато је са северне стране ограничен стрмим падинама, са запада и истока и југа, приближно трасом данашњег пута судећи по раније забележеним остацима пружао се антички пут. Данас је простор утврђења обрастао потпуно у слабу храстову шуму и ниско грмље. До утврђења воде две пешачке стазе из викенд насеља, поред асфалтног пута, које је удаљено око 200 m ка југозападу, и спада у приступачнија утврђења на нашем простору. Налази се на катастарској парцели број 980 КО Румска. На први поглед изгледа да се од града мало шта очувало. Над земљом стоји једино остатак вишеугаоне куле у крајњем северозападном делу града. Остаци зидова се само понегде појављују из земље, али без ивица, иначе су покривени шупом и земљом. Контуре на терену указују да су зидови јако добро очувани до висине изнад 1,5 m. Само на неким местима траг се потпуно изгубио. Овде је вероватно све однела кишна ерозија, због великог нагиба терена. Истражена сонда показује да су бедеми утврђења углавном јако добро очувани и да су зидани од ломљеног и притесаног камена димензија 30 до 40 cm, док ширина бедема износи од 1,2 до 2 m. Улаз у фортификацију се налазио вероватно са југоисточне стране и на терену се разазнају контуре улазне капије ширине око 4 m.

Град има издужен елипсаст облик, прилагођен терену, и пружа се по дужини косе. Максимална дужина фортификације је 180 *m* а максимална ширина је око 60 *m*. Поменућа кула у северозападном делу града брани најлакши прилаз са косе и северозападне стране. Раније се мислило да се испод ње види траг вештачког рова. Касније је утврђено да је кула и читав део фортификације подигнут преко старијег праисторијског утврђења које је имало камене бедеме у техници сухозида. Овај део терена за неколико метара се издиже изнад осталог градског простора. Подужни зидови су теже приступачни због приличног нагиба обеју страна косе. На њима нема трагова кула. Лак је прилаз и са југоисточне стране, и са те стране је, изгледа, градски зид био ојачан још једним спољним зидом. На средини се губе трагови оба зида, а при томе су код унутрашњег крајеви на прекиду знатно проширени. Очито је да је овде био улаз у град, можда брањен кулама. Југоисточна, осетљива страна града, могла је да буде ојачана још једном, кружном кулом. Постојећи траг у углу био би њена основа. Малобројни налази указују да је град подигнут у позној антици у 3. и 4. веку. До сада нису откривени трагови из млађих периода, тако да изгледа да у утврђењу није било живота током рановизантијског периода и средњег века. Могуће је да је из неког разлога улогу ове фортификације преузело утврђење Коњуша, која се налази око 1 *km* западно али на нешто нижој надморској висини. У античко време Тројанов град је представљао неку врсту станице и осматрачнице. Ова врста локалитета идентификована је на основу положаја на стратегијским тачкама дуж путних праваца, прелаза и кланаца. Углавном је реч о фортификацијама које представљају нешто веће објекте од бургуса (осматрачница) и заузимају површину од 0,3 до 0,6 *ha*, у малом броју случајева прелази површину од 1 *ha*. У њима је могао бити смештен нешто већи број људи, оквирно 10 до 30. Не морају представљати станицу у правом смислу речи, већ испоставу станице неког већег центра (као Домавије), која је епиграфски потврђена. Укупно 11 их је смештено на врху брда или падини кањона, а 6 на планинским врховима, док су три локалитета смештена на узвишењима речних тераса. Локалитети у равници налазе се на висини између 85 и 220 *m*. У два случаја се ради о стенама које су део речних тераса. Локалитети у брдско-планинским крајевима налазе се на висинама од 180 до 900 *m* надморске висине. Фортификације као што су Градац и Видојевица, Немић град, чинили су јединствен систем са осматрачницама. Овај ланац је имао функцију надгледања и заштите промета на путевима уз Дрину и кроз рудне области. Друга фортификација која се налази на нешто већим висинама штитила је експлоатацију, транспорт и прераду руда (Кржава, Кулина, Вито, Тројанов град, Бела стена). Станице се у брдско-планинским крајевима углавном налазе на доминантнијим местима у односу на осматрачнице, тако да је међу њима често могућа визуелна комуникација, као и са већим бројем бургуса из једне станице. Највећу визуелну контролу на Церу имају фортификације Косанин град, Тројанов град, Кулина на Медведнику и Бела стена у Крчмару. Са прве две поглед покрива већи део Срема и Посавине, док са друге две је потпуно видљива долина Колубаре до Београда. Већина осталих станица се може поуздано датовати у крај III и IV век. У готово свим случајевима фортификацију чине две куле и обзиђе. Куле су углавном правоугаоног облика, док су вишеугаоне и кружне куле регистроване на локалитетима Тројанов град и Видојевица. Углавном су грађене од ломљеног камена и опеке у мањој мери. Све фортификације имају полигоналан или елипсоидан облик. По површини је изузетак фортификација Јеринин град Бранговић са површином већом од 7 *ha*. На основу налаза шљаке и положаја у близини рудника у појединим фортификацијама, поред стационара вероватно су била смештена постројења за прераду руде. Већи број фортификација имао је вероватно вишенаменску функцију, за смештај војске која је бринула о сигурности рудника и путева, различитих постројења, али се унутар њих могла одвијати прерада руда и складиштење. Такви објекти могли су се налазити на Тројановом граду, Кулини (Медведник), Витоу, Кржави, Коњуши, Белој стени. Свакако је један део станичних посада у равничарским пределима био смештен у неутврђеним објектима на главним путним комуникацијама. Те станице су вероватно изгледале попут објекта откривеног северно од Сирмијума. Сличне станице треба очекивати и на прилазима граду са његове јужне стране у данашњој Мачви. Погодне локалције су биле раскрснице и већа рурална насеља у Бановом Пољу, Узвећу, Мишару. По свим наведеним карактеристикама, утврђење Тројанов град је јединствен објекат, како по својој локацији, тако и по садржају и очуваности

остатака. Једна је од ретких локација у Србији на којој постоје трагови изузетно квалитетне камене архитектуре старијег гвозденог доба тако да по својој вредности сигурно прелази локални ниво. Велика предност локалитета је што се налази у оквиру планине Цер, па је именом повезан са остацима српске митологије. На самом простору тврђаве су се одвијали кључни догађаји Церске битке. Неопходно је истражити и конзервирати северозападни део утврђења, где се налазе остаци полигоналне куле. Делови куле су очувани до висине од 5 *m* али су у јако лошем стању очуваности. Потребно је извршити крчење дела растиња.

2.3.3. Коњуша

На једном платоу Цера (кота 433) изнад села Милошевца и Дворишта, познају се остаци града, који се у народу назива Коњушом или Коњушницом Милоша Обилића. У новије време прозван је Коњушницом Милоша Поцерца. Над земљом није очувано ништа. Зидови се уопште не виде. Примећује се једино њихов траг – затрпан ломљеним каменом и малтером. Ни траг није свуда јасан, а на местима се потпуно прекида. На платоу (унутар зидова) виде се две затрпане рупе. Сељак из Милошевца Властимир Трифковић прича да су се раније у једној од њих видели остаци дубоких озиданих подрума. На једном месту терен је јако испретуран, јер су, по казивању поменутог сељака, мештани из околине, пре рата, на том месту копали и нашли бакарне котлове и новац. Нађеним предметима изгубљен је траг. Са овалног платоа, на коме је град, терен у равномерном нагибу пада на све стране. Лакши је прилаз са југозапада, где се Коњуша ослања на падине. Село Двориште је Карађорђе 1806. године прозвао двориште Милоша Поцерца (*Мемоари проте Матије Ненадовића*, Београд 1947, стр. 244). Касније се овај назив са села преноси и на град. Двадесетак метара испод ивица платоа виде се остаци вештачког рова, којим је град био обухваћен са свих страна. Ров је могао евентуално да буде ојачан зидом или палисадама, али се то без ископавања не може констатовати. И ово мало трагова на терену упућује на то да је Коњуша врло стари средњовековни град. По облику основе личи на Видојевицу, такође град на Церу, удаљен одавде неколико сати хода.

Више у прилогу конкурсне документације Манастири и историјске локације Цер.pdf

2.4. САОБРАЋАЈНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА

Саобраћајне везе између градских центара, односно приступачност неког туристичког центра потенцијалним посетиоцима, један је од најважнијих фактора који утиче на његову атрактивност. Предметна локација, како је већ поменуто, има одличан географски положај. У близини су већи градски центри, који гравитирају планини, и чији становници спадају у групу излетничких туриста. Цер је од Београда удаљен око 120 *km*, а остали центри су му знатно ближи. Чак ни удаљеност од 120 *km* не може се сматрати великом, будући да је квалитет саобраћајне везе на јако високом нивоу. Од Београда до Руме постоји веза аутопутем Београд – Шид, након чега се саобраћај ка Шапцу прикључује на пут 21, који је пут 1Б реда. Од Шапца даље води пут 137, дефинисан као пут 2Б реда. На исту деоницу укључују се возила која долазе из правца Новог Сада (пут 21, а затим 137). Туристи који се ка Церу запуте из правца Ваљева, крећу се путем 21. У непосредној близини Цера је и Лозница, на око 45 *km*, али и државна граница. Из овог правца, комплексу би се приступило путем 27 (државни пут 1Б реда). За поменуте путеве, којима се индиректно приступа Церу, просечан број возила који дневно саобраћају у току године креће се између 800 и 6.000 возила, у зависности од деонице.

Неповољна деоница пута ка предметном комплексу, за посетиоце који долазе из правца Београда, Новог Сада и Шапца, почиње након искључења код села Текериш са државног пута 2Б реда бр. 137 и преласком на државни пут 2Б реда бр. 323, који води до уже локације Меморијалног комплекса, (а даље води ка селу Чокешина и чини приступ путу 1Б реда бр. 21 и могућу везу ка Граду Лозница.) Тај пут бр. 323 сада је асфалтни пут, осим мањег прекида, чији попречни профил за сада одговара саобраћајној фреквенцији. Са претпостављеним повећањем броја возила, до чега би дошло

изградњом Комплекса, морало би доћи до реконструкције поменуте саобраћајнице. Ширина би морала бити повећана тако да одговори на захтеве не само двосмерног путничког саобраћаја, него и на захтеве за пролазак противпожарног возила и аутобуса. Нарочито треба имати у виду, да већ изградња Меморијалног комплекса и велика теретна возила намећу потребу реконструкције и проширења ове саобраћајнице.

У самом комплексу нису планиране саобраћајнице. Наиме, асфалтни пут којим се долази до комплекса, тангира комплекс и са овог пута може се обезбедити одређен број паркинг места за путничке аутомобиле посетилаца, или за аутобусе екскурзионих група. Централном тргу и објектима моћи ће да приступе искључиво пешаци. Нивелација терена у комплексу предвиђена је тако да се са централног трга несметано може приступити свим објектима и спомен обележју. Кретање кроз комплекс даље је условљено топографијом.

2.5. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОСТОРА

2.5.1. Клима

Клима у ширем подручју планине Цер је умерено-континентална.

Годишња средња максимална температура је 16,8 °С, средња температура је 11,0 °С а средња минимална температура је 6,2 °С. Због малог пространства, висине и незнатног успона планинске масе Цер се не одликује посебним климатом у односу на непосредну околину у тој мери да клима представља посебну туристичку вредност. Средња месечна температура ваздуха у јануару на врху Цера је -1 °С а у подножју 1 °С. У јулу и августу, као најтоплијим месецима, температура ваздуха на врху је 21 °С а у подножју 22 °С. Разлика од 1 до 2 °С одржава се током целе године. Број дана са температурама вишим од 0 °С у највишем делу Цера је 320 годишње. Просечна температура топлије половине године (април-септембар) је 17 °С. Број дана са температуром ваздуха изнад 5 °С је 260 годишње, са температуром од 10 °С је 200, а са температуром изнад 15 °С је 140. Број летњих дана (температура ваздуха изнад 25 °С) у највишем делу планине је 60, а у подножју 80. Број тропских дана (температура ваздуха изнад 30 °С) у највишем делу планине је 20, а у подножју 30 током године.

Максимална дневна количина падавина која је регистрована износила је 100,7 мм а годишња просечна количина падавина је 820,3 мм. Разлике у висини падавина између највишег дела планине (800 мм годишње) и подножја (700 мм годишње) је 100 мм годишње. Знатна количина падавина на Церу излучи се у виду краткотрајних пљускова, после којих је време поново лепо и угодно. Снежни покривач дебљи од 1 цм задржава се на Церу 40 дана годишње. Висина снега од 10 цм јавља се у 20, а од 30 цм у 10 дана годишње.

Док разлике у бројчаним показатељима климе Цера и његове околине нису велике, ипак постоје битне разлике у микроклими. Оне су изражене свежином ваздуха, боље израженим даником и ноћником, ветровима који носе пријатно освежење, богатством ваздуха кисеоником, одсуством прашине, интензивнијом инсолацијом и бољим стимулативним дејством на организам.

2.5.2. Хидрографија

Хидрографски Цер представља развође између посавско-поцерских река и токова Јадра и Лешнице. Јужне стране према Лешници потпуно су изложене сталној и интензивној ерозији и потпуно су огољене.

2.5.3. Биогеографија

Цер је сложена, маркантна предеоно целина која се одликује живописним пејзажима. Он представља сложен ансамбл изузетних шумских екосистема, који чини седам типова храстових шума, пет букових и један тип мешовитих, што првенствено треба приписати његовом положају и рељефној изражености. Поред тога, на Церу се могу наћи и очуване манастирске шуме старости од око 150 година, које се у овом облику јављају ретко где у Србији. Планина Цер је позната и по традиционалном виноградарству (насеља Румска, Бела Река, Грушић), сакупљању лековитог биља и гљива. Најважније од свега наведеног је и то што се планина Цер сврстава у заштићено ИБА подручје (значајна подручја за птице).

2.5.4. Геолошке карактеристике подручја

У геолошком погледу Цер имао необично сложену генезу и еволуцију. Масив Цера изграђен је од гранодиоритских стена, старости од око 30-35 милиона година. Церско планинско било састоји се од гранита који је опкољен шкриљцима у њеној самој подгорини. Цер је типично лаколитска и хорст-планина. Са геотектонског аспекта, веома је инетресантан податак да се Панонско море увлачило између Борање и Цера у облику залива, чиме се потврђује закључак да је Цер милионима година био острво Панонског мора. Планина Цер је богата рудним богатствима, а у прошлости је економски значај ове планине директно био повезан са овом привредном граном.

3. ИЗВОДИ ИЗ ВАЖЕЋЕ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Изградња Комплекса планирана је на задатој локацији, која је у надлежности Општине Шабац. Из тог разлога плански основ за израду анализе представља **Просторни план града Шапца**, израђен од стране ЈУП План из Шапца. Основ за израду наведених планова је **Просторни план Републике Србије** од 2010. до 2020. године.

У просторном плану града Шапца, потенцијално место изградње представљају шумско земљиште, што имплицира измену важећег плана или пренамену земљишта. Просторни план за град Шабац подржава изградњу туристичких комплекса са бициклистичким стазама, уређење излетишта, коришћење алтернативних извора енергије... док се ограничења углавном односе на површину комплекса, примењене материјале и архитектонске форме објеката.

Намена планираног Комплекса и његов национални значај морају да подстакну израду **Просторног плана подручја посебне намене**, којим би се јасно дефинисали услови изградње за овај вид туризма, и омогућила реализација ове иницијативе.

3.1. ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

(Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. „Сл. гласник РС, бр. 88/2010)

Основни циљ управљања шумама у шумским подручјима Републике Србије је одрживо (трајно) газдовање шумама, што подразумева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да се доведу на ниво којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе и данашње и будућих генерација, како на локалном, тако и на националном нивоу, водећи рачуна да се при том не угрозе и оштете неки други екосистеми. Основни циљ просторног развоја високопланинских подручја Републике Србије је заштита и уређење високопланинских подручја као изузетних природних вредности Републике Србије, уз одржив социо-економски развој који ће омогућити квалитетнији живот и привређивање локалног становништва, као и стварање услова за одмор и рекреацију урбаног становништва, у складу са капацитетима природних система и елемената. Основни циљ заштите и одрживог коришћења природног наслеђа је: очување и унапређење биолошке разноврсности, вредности геонаслеђа и предела и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације; одрживи развој заштићених подручја и остварење добробити локалних заједница кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора као грађевинске категорије, развој туризма и пољопривреде; повезивање и усклађивање националног са међународним системом заштите природе.

- Заштита и одрживо коришћење природног и културног наслеђа и природних ресурса чиниће основ идентитета Републике Србије и њених регионалних целина, али и основу будућег привредног / туристичког развоја.

- У складу са приоритетима просторног развоја Републике Србије, биће потребно инсистирати на даљем развоју мрежа вредних / заштићених природних целина и културних предела са посебним нагласком на еколошки, односно, културно осетљивим подручјима.

- Природно и културно наслеђе ће бити штићено, уређивано и коришћено према европским стандардима, са посебним задатком повећања заштићених природних целина и систематизацијом културног наслеђа, као и имплементацијом Фирентинске конвенције о пределу, европских и светских конвенција о заштити културног наслеђа, конвенција и декларација које се односе на биодиверзитет, природне подсистеме и друга документа.

- Планирање, очување, одржавање, уређење и одрживо коришћење заштићених подручја за која ће бити дефинисани статус, просторни обухват и режими заштите, спроводи се на основу просторних и урбанистичких планова, основа и програма управљања и коришћења природних ресурса, у складу са законом, мерама и условима заштите природе, а проглашених заштићених подручја и на основу планова управљања. Наведени планови, основе и програми морају бити усклађени са актом о проглашењу и планом управљања заштићеног подручја. У заштићеним подручјима нису дозвољене активности и радње, којима се угрожава изворност биљног и животињског света, хидрографске, геоморфолошке, геолошке, културне и пејзажне вредности, осим радњи којима се одржава или успоставља природна равнотежа и остварују функције природног добра, сагласно утврђеном режиму заштите и његовом значају. На природним добрима установљавају се режими заштите I (Ia и Ib), II и III степена.

- У режиму Ia степена заштите (строга заштита) искључују се сви облици коришћења простора и активности осим научних истраживања и контролисане едукације, док су у режиму Ib степена заштите (строга заштита уз могућност управљања популацијама) могућа искључиво научна истраживања, контролисана едукација и активности усмерене ка очувању и унапређењу постојећег стања екосистема.

- У режиму заштите II степена (активна заштита), осим управљачких интервенција на унапређењу и презентацији природних вредности, допуштено је ограничено обављање делатности, првенствено традиционалних. За разлику од режима заштите I и II степена, у режиму заштите III степена (активна

заштита уз могућност одрживог коришћења), дозвољене су све активности које су у функцији одрживог развоја и не врше значајан неповољан утицај на природне вредности и животну средину. Овим просторним планом (ППРС), текстуално и графички приказана су проглашена и за проглашење планирана заштићена подручја површине 500 *ha* и више.

- На основу претходних истраживања и валоризације, биће дефинисани статус, просторни обухват и режими заштите, за следећа подручја у: 1) АП Војводина - Тителски брег, бара Русанда, Босутске шуме, Потамишје, Мали вршачки рит, Лесне долине реке Криваје, Капетански рит и Окањ бара; 2) западној Србији - Клисуре Ђетиње, Златибор, Заовине, Цер, Ваљевске и Подрињске планине, Златар-Милешевка, Озрен-Јадовник, Пештерска висораван, Гиљева, Камена гора и Долина Малог Рзава; Оперативни циљеви које држава треба да оствари у области заштите, и очувања културног наслеђа су:

- увођење и дефинисање културних подручја, која ће, затим, бити подељена на зоне са различитим степеном заштите и третманом културног наслеђа, израда карактеризације културног подручја;

- заштити природног и културног наслеђа придружује се нематеријално наслеђе, као интегрални део градитељског наслеђа и природног амбијента.

- На основу истраживања и валоризације које је обавио Републички завод за заштиту споменика културе Републике Србије, предложена је листа културних подручја, као и листа споменика који са непосредном околином чине сагледиве културно-пејзажне целине: Подручје Фрушке Горе, Подручје Старог Влаха, Рудничко подручје, Овчарско-кабларско подручје, Церско подручје, Ужичко-златиборско подручје, Дринско подручје, Шумадијско подручје, Рашко подручје, Подунавско подручје, Александровачка жупа, Копачичко подручје, Понишавско подручје, Топличко подручје, Јужноморавско подручје, Пиротско подручје, Подручје Тимочке крајине, Банатско подручје, Бачко подручје, Сремско подручје, Сиринићка жупа, Средачка жупа, Подручје Хоче и Ораховца, Жупа Гора (код Драгаша), Подручје Неродимља (код Урошевца), Подручје Белог Дрима, Подручје Коришке Горе (код Призрена), Подручје Суве Реке, Подручје КLINE, Подручје Космаја.

3.2. ИЗВОД ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА ШАПЦА

(„Сл. лист града Шапца и општина: Богатић, Владимирци и Коцељева“, бр. 7/2012)

III 2. Дистрибуција служби и делатности

III 2.5. Глобални концепт развоја осталих привредних делатности

Туризам и угоститељство - Ова привредна делатност била је развијенија са смештајним и другим објектима 80-тих и 90-тих година, али је она у последње време прекинута.

.... Поред основних и комплементарних смештајних капацитета недостаје низ објеката и делатности које оплеменењују укупну туристичку понуду. Остаје и даље отворено питање активирања туризма на широком простору Града. Сигурно је да транзитни и пословни туризам представљају најперспективније видове, а њихово интензивирање у наредном периоду (пре свега се мисли на транзитни) захтева и више менаџмента / организованости, изградњу нових капацитета итд. Исто важи и за следећи значајан вид туризма који треба развијати на подручју града – излетнички, с обзиром да потребни капацитети у ове сврхе треба пре свега да имају спортско-рекреативну основу, како за посетиоце ван подручја Града, тако и за посетиоце са овог подручја. Овде се првенствено мисли на потребу да се кроз одговарајућу изградњу потпуније валоризују погодности Цера.

... Уз поштовање принципа одрживог развоја на простору обухвата Просторног плана дефинисани су стратешки приоритети за развој следећих облика туризма: рурални, излетнички, рекреативни, едукативни са истраживачким програмима, ловни, риболовни, културно-манifestациони, наутички и циклотуризам. Будући развојни планови морају да рачунају на туристе са високим нивоом свести о значају очуваности животне средине, као доминантном фактору који опредељује и усмерава туристичку тражњу. Одрживи туризам се заснива на одговорности свих учесника туристичког промета према природној средини.

VII Планирана заштита, уређење, коришћење и развој природних и културних добара и животне средине

VII 1. Заштита природних добара

VII 1.1. Услови завода за заштиту природе

VII 1.1.2. Комплекс манастира Радовашница

Локација: к.п.бр. 451/1, 451/3, 451/6, 451/7, 516/1, 559, 560, 561/1, 561/2, 561/3, 561/4, 561/6, 562, 563, 564, 568, 569, 570/2, 571/3, 572, 573, 574, 575, 577, 578, 579, 580, 581, део 623, 628, 629, 630, 631, 632/2, 633 КО Радовашница, површина 53.92.51 *ha* (Решење бр. 020109/92-01, СО Шабац).

Комплекс манастира Радовашница са својом околином може се користити за потребе живота манастира као духовног и културног центра, чија се програмско планска садржина утврђује уз детаљне услове прописане од стране служби за заштиту споменика културе и заштиту природе. Сходно утврђеним вредностима манастира, начину презентације и коришћења целог комплекса, прописују се и мере заштите споменика и његове околине. За споменик културе утврђују се опште мере заштите, према Закону о културним добрима.

За заштићену околину утврђују се опште мере заштите природе:

- забрањује се изградња индивидуалних стамбених и викенд објеката на целом заштићеном простору,
- дозвољава се даља изградња викенд објеката у делу викенд насеља ради његовог обликовања на парцели 561/1, искључиво на локацијама и уз услове Завода за заштиту споменика културе,
- уређење, реконструкција и изградња објеката манастирског простора може се вршити искључиво уз услове и мишљење надлежних институција заштите,
- изградња објеката инфраструктуре, саобраћаја и комуналне опреме вршиће се према условима из надлежних институција заштите,
- комплетну инфраструктуру неопходно је подземно спровести,
- забрањују се чисте сече шумских површина, посебно храстових састојина;
- коришћење шума може се вршити искључиво сходно Закону о шумама, тако да се форсирају опште-корисне функције шума. Гајење и коришћење шумских површина спроводиће се кроз санитарне и проредне сече, а дознаке за ове сече и отварање шумских путева вршиће се уз услове Републичког завода за заштиту природе.

Реконструкција и уређење зеленила у оквиру граница манастира Радовашница вршиће се на основу услова Републичког завода за заштиту природе. При уређењу овог простора и реконструкцији објеката, посебно обратити пажњу на заштиту и очување старих стабала (два бора и кестен). Забрањује се депоновање смећа и другог отпада на целом заштићеном простору и испуштање отпадних вода директно у земљиште и водотоке. Не дозвољава се експлоатација материјала из корита водотока на целом земљишном простору, као ни други радови који би у већој мери изменили природне обале. На делу простора где је дозвољено уређење водотока и рибњака неопходно је извршити радове тако да се битно не наруши природни амбијент и очува квалитет вода.

VII 1.1.5. Заштита станишта заштићених дивљих врста и еколошких коридора ИВА подручја ће представљати саставни део еколошке мреже дефинисане Законом о заштити природе (*Службени гласник РС*, бр. 36/09 и 88/10).

Кроз процес интеграције у ЕУ Република Србија ће, у скорој будућности, имати обавезу развијања овакве еколошке мреже у складу са принципима NATURA 2000 мреже и у складу са европском Директивом о птицама и Директивом о стаништима. ИВА Цер је значајан пре свега због гнезђења шумских врста птица. Подручје је већим делом под шумама, па је у циљу очувања фауне птица потребно задржати висок проценат шумских површина и спречити њихову даљу деградацију. Како

значајна станишта за птице представљају и мозаични културни предели на нижим надморским висинама., у планирању коришћења простора који обухвата ИВА Цер треба избећи развој већих инфраструктурних и индустријских објеката.

Утврђена непокретна културна добра на територији града Шапца, ван подручја ГПА:

1. Спомен костурница у Прњавору (кат. парцела бр. 1795. КО Прњавор), утврђена за НКД – споменик културе, Решењем Републичког завода за заштиту споменика културе бр. 01- 1100/3 од 12. 12. 1962. год. Категорисан за НКД – споменик културе од изузетног значаја (*Сл. гл. СРС*, бр. 14/79),
2. Црква Св. Петра и Павла у Поцерском Добрићу (кат. парц. бр. 1435). Утврђена за НКД – споменик културе Решењем Републичког завода за заштиту споменика културе бр. 01-634/3 од 05. 07. 1967. год.
3. Црква у Криваји (кат. парц. бр. 433. КО Криваја) Утврђена за НКД – споменик културе Решењем Републичког завода за заштиту споменика културе бр. 01-925/3 од 24.07.1964.г. Категорисана као НКД – споменик културе од великог значаја (*Сл. гл. СРС*, бр 47/87)
4. Комплекс манастира Радовашница, утврђен за НКД – споменик културе Одлуком СО Шабац бр. 020-109/92-01 од 06. 10. 1992. год.
5. Манастир Петковица, (одлука Владе РС, *Сл. гл. РС*, бр. 115/2005.г.)
6. Црква Успења Пресвете Богородице у Липолисту (одлука Владе РС, *Сл. гл. РС*, бр. 115/2005.г.)
7. Окућница Ђаковића у Накучанима, (у току утврђивање).

3.3. ПОСЕБНИ ИЗВОДИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА КОНКУРС

Мере заштите археолошких налазишта:

- 1) на простору археолошког налазишта се не смеју вршити неовлашћена прекопавања, ископавања и дубока заоравања (изнад 30 cm);
- 2) дозвољава се инфраструктурно опремање локалитета које је у функцији туристичке презентације и његово уређење према посебним условима и стручним мишљењима, које доноси територијално надлежни Завод за заштиту споменика културе, и уз претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза.
- 3) забрањено је вађење и одвожење камена, земље и грађевинског материјала са археолошког налазишта;
- 4) забрањено је складиштење материјала и стварање депонија, као просипање, одлагање и депоновање отпадних и штетних материја - хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних;
- 5) забрањено је неовлашћено прикупљање површинских покретних археолошких налаза;
- 6) забрањена је изградња стамбених и помоћних објеката на археолошком налазишту;
- 7) дозвољено је сађење високе вегетације и пошумљавање простора према посебним условима и стручним мишљењима које доноси Завод за заштиту споменика културе Ваљево;
- 8) забрањују се радови који могу угрозити статичку безбедност споменика културе;
- 9) забрањује се постављање далековода, ваздушних, електро и ТТ водова преко заштићених парцела, њихово вођење извршити подземним каналима, уз обавезно враћање терена у првобитно стање;

Мере заштите заштићене околине споменика:

- 1) забрана радова који могу угрозити статичку безбедност споменика културе;
- 2) на простору археолошког налазишта се не смеју вршити неовлашћена прекопавања, ископавања и дубока заоравања (више од 30 cm)
- 3) дозвољава се изградња инфраструктуре опремање локалитета које је у функцији туристичке презентације и његово уређење према посебним условима и стручним мишљењима које доноси територијално надлежни Завод за заштиту споменика културе, и уз претходно обезбеђење

заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза;

4) забрањено је вађење и одвожење камена, земље и грађевинског материјала са археолошког налазишта;

5) забрањено је складиштење материјала и стварање депонија, као просипање, одлагање и депоновање отпадних и штетних материја - хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних;

6) забрањено је неовлашћено прикупљање површинских покретних археолошких налаза;

7) забрањена је изградња стамбених и помоћних објеката на археолошком налазишту;

8) дозвољено је сађење високе вегетације и пошумљавање простора према посебним условима и стручним мишљењима, које доноси територијално надлежни Завод за заштиту споменика културе;

9) забрањено је извођење радова којима се врши промена облика терена, као и промена постојеће намене терена;

10) изградња инфраструктуре и извођење грађевинских радова и промена облика терена дозвољена је уз претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза према посебним условима и стручним мишљењима које доноси територијално надлежан Завод за заштиту споменика културе.

Шумско земљиште, правила уређења: Шумско подручје обухвата шуме у државној и у приватној својини. Шумама у државној својини, које су обухваћене шумским подручјем, газдује се на основу опште основе газдовања шумама и посебних основа газдовања шумама. Шумама у приватној својини газдује се на основу опште основе и програма газдовања приватним шумама. Шумама и шумским земљиштем у државној својини газдује ЈП „Србијашуме“. Општи циљеви газдовања шумама су да се обезбеди: трајно повећање приноса и производње, максимална производња дрвне масе, очување и повећање вредности шума, економичност и рентабилност, јачање и развијање општекорисних функција шума и повећање производње и коришћења дивљачи. Ради остваривања ових циљева, утврђују се мере (биолошко-узгојне и уређајне природе), које треба да усмере развој шума у жељеном правцу, које ће обезбедити најбоље коришћење производних потенцијала станишта и стварање квалитетних састојина високог и изданачког узгојног облика оних врста дрвећа које имају највећу економску вредност и могу постићи максимални прираст дрвне масе и дивљачи, а тиме ће се створити и потребни услови за успешну производњу крупне дивљачи. Постојеће шуме треба очувати и унапредити. Крчење шума је дозвољено само у следећим случајевима: ради промене врсте дрвећа или узгојних облика; ради изградње објеката чија је изградња дозвољена; у случајевима када то захтева општи интерес утврђен на основу закона. Санитарне сече шуме подразумевају се као нега шуме.

Шумско земљиште, правила грађења: У оквиру ових површина дозвољена је изградња путева, стаза, канала, мостова, инфраструктурних инсталација и објеката и других сличних објеката, као и објеката који обезбеђују унапређење коришћења шума. Пре утврђивања трасе водова (електро и ТТ), жичара и сличних објеката, који пролазе кроз шуму, обавезно је прибављање мишљења корисника, односно власника шуме.

4. КОНКУРСНИ ЗАДАТАК

4.1. ПРЕДМЕТ КОНКУРСА, ОПШТЕ СМЕРНИЦЕ И ПРЕПОРУКЕ

Предмет конкурса је израда идејног архитектонско-урбанистичког решења „Меморијалног комплекса ЦЕР“ (ужи контекст) и анкетно решење непосредне околине (шири контекст) на планини Цер.

Идејно архитектонско-урбанистичко решење „Меморијалног комплекса ЦЕР“

(ужа локација конкурсног задатка)

Ужа локација конкурсног задатка је на делу планине Цер, једна од њених највиших тачака, који чини шумско земљиште у власништву ЈП „Србија шуме“ Београд (део к.п.бр. 928 К.О. Двориште – од укупно 1145362,00 М2 и део к.п.бр. 826/1 К.О. Десић – од укупно 1114242,00 м2) површине око **2 ha**. Конкурсно решење (ужа локација конкурсног задатка) подразумева идејно урбанистичко архитектонско решење „Меморијалног комплекса ЦЕР“ : Спомен обележје, који би било и у функцији видиковца *препознатљивог, оригиналног карактера које треба да симболише велику ратну победу српске војске у Церској битци као и страдање народа у аустроугарској инвазији током 1914. године као и током Првог светског рата*, отворени простор (плато, пјачета) испред спомен обележја; садржаје културе: музеј Великог рата, едуктивни центар, документациони центар, као и угоститељске и пратеће садржаје.

Анкетно идејно решење непосредне околине „Меморијалног комплекса ЦЕР“

(шира локација конкурсног задатка)

Конкурсним задатком је обухваћен и простор у непосредној околини Меморијалног комплекса и обухвата простор који је ограничен постојећом приступном, асфалтном саобраћајницом, викенд-насељем „Водице“, Тројановим градом, црквом Св. Јована Шангајског до Планинарског дома. Шири обухват конкурса је око **56 ha**.

Шири контекст као непосредно окружење ужег контекста дефинисан је ради повезивања са окружењем у визуелном и функционалном смислу.

У оквиру овог простора акценат треба ставити на реорганизацију саобраћајних токова, са варијантним решењима (режим саобраћаја и/или искључива пешачка зона, решење стационарног саобраћаја, обнављање Римског пута) узимајући у обзир постојеће садржаје и сл. као и на садржаје и мобилијар : стазе, бивете, белези и експонати , клупе итд.

Предложена пројектантска решења треба са буду оригинална, функционална и рационална, естетски примерена планини Цер.

Предложена пројектантска решења треба да функционално и визуелно унапреде предметни простор и уклопе у контекст препознатљивог дела планине Цер.

Предложена пројектантска решења треба да садрже могућности за активирање потенцијала и повећање атрактивности предметног простора.

Предложена пројектантска решења треба да буду примерена намени и значају Меморијалног комплекса, да су у складу са конкурсним задатком и условима изградње и афирмативна у односу на амбијент у коме ће се налазити.

Решења морају да задовоље и захтеве у погледу приступа парцели и појединачним садржајима Меморијалног комплекса, функционалне повезаности одређених простора и садржаја међусобно, као и сигурносно-безбедносне захтеве Меморијалног комплекса у целини и појединих простора.

Решењем треба предвидети и све потребне пратеће, сервисне и техничке просторе, укључујући и оне за потребе одржавања објеката и спољних простора и садржаја, као и адекватан број паркинг места.

Вредности које треба очувати :

- конкурсно решење треба да кореспондира са топографијом и конфигурацијом терена а нарочито да подржи ведућу масива планине Цер.
- конкурсним решењем остварити одговарајући однос према историјском и културном наслеђу.
- конкурсним решењем треба остварити одговарајући однос према ужем и ширем контексту којим доминира цркова шума.
- конкурсним решењем минимализовати смањење шумског фонда, нарочито на површинама за паркирање.
- посебну пажњу обратити на трасу *Римског пута*.

Вредности које треба створити и нагласити :

Конкурсно решење Спомен обележја као и Меморијалног комплекса треба да:

- буде сагледиво из ширег простора Републике Србије и Републике Српске као доминантан репер.
- буде оригинално, карактеристично, амбициозно и емоционално снажно те адекватно теми;
- пренесе поруку сећања и подстакне на поштовање велике **победе** српске војске у Церској битци и **страдања** српског народа током аустроугарске инвазије 1914. ;
- буде широко доступно и комуницира са свим корисницима простора - без обзира на старост, порекло, образовање, језик или знање о теми;
- буде материјализовано у адекватним материјалима у смислу трајности, безбедности, експлоатације и одржавања и
- да нову вредност простору.

обратити посебну пажњу на вредности које треба створити и нагласити и то:

- организација и распоред намена и садржаја;
- организација простора која ће на макро и микро плану обележити/подржати посебност теме и локације;
- архитектонско-урбанистичко обликовање објекта и простора у складу са временом у којем настаје;
- еколошки и енергетски одговоран пројектантски приступ, афирмативан у односу на енергију из обновљивих извора.

4.2. ПЛАНИРАНИ САДРЖАЈИ

У оквиру Меморијалног комплекса на планини Цер планирана је изградња садржаја културе, едукације, туризма и угоститељства:

РБ	САДРЖАЈ	ДИМЕНЗИЈА / ПОВРШИНА
1.	СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈЕ ЦЕРСКЕ БИТКЕ	Висине од 50 – 60 м1
1.1.	- видиковац	
1.2.	- вертикалне комуникације	
1.3.	- технички простори	
2.	МУЗЕЈ ВЕЛИКОГ РАТА	1.440,00 м2
2.1.	- хол са инфо пултом	200,00 м2
2.2.	- сувенирница	30,00 м2
2.3.	- гардероба за посетиоце са локерима	50,00 м2
2.4.	- изложбени простор (повремене и гостујуће изложбе)	150,00 м2
2.5.	- изложбени простор (стална поставка)	500,00 м2

2.6.	- депои	150,00 м2
2.7.	- радионице	100,00 м2
2.8.	- простори за кустосе	100,00 м2
2.9.	- сала за конзервацију, оправке и сл.	100,00 м2
2.10.	- тоалети за посетиоце	60,00 м2

3.	ЕДУКАТИВНИ ЦЕНТАР	600,00 м2
3.1.	- вишенаменска сала за предавања, семинаре и сл. (300 седишта)	300,00 м2
3.3.	- истраживачки документациони центар са салом за рад	250,00 м2
3.4.	- кафе / ресторан за посетиоце са пратећим и помоћним просторима	150,00 м2

4.	ДОКУМЕНТАЦИОНИ ЦЕНТАР	980,00 м2
4.1.	- библиотека / медијатека	150,00 м2
4.2.	- депои	200,00 м2
4.3.	- радионице	100,00 м2
4.4.	- простори за кустосе	150,00 м2
4.5.	- сала за конзервацију, оправке и сл.	250,00 м2
4.6.	- канцеларије управе и администрације	100,00 м2
4.7.	- санитарни блок за запослене	30,00 м2

ПРОСТОРИ КРЕТАЊА

- главни улаз за посетиоце, економски и технички улаз(и), хоризонталне и вертикалне и комуникације

сви простори кретања су урачунати у површине садржаја

ТЕХНИЧКИ И ПОМОЋНИ ПРОСТОРИ	180,00 м2
- простор за одржавање објекта	30,00 м2
- технички блок	100,00 м2
- простор за водиче, помоћно/техничко особље и обезбеђење	50,00 м2

5.	АПАРТХОТЕЛ – ПАНСИОНСКИ СМЕШТАЈ	600,00 м2
5.1.	- хол са рецепцијом и санитарним чвором	50,00 м2
5.2.	- јединица за домаћина хотела	36,00 м2
5.3.	- десет двокреветних хотелских соба	360,00 м2
5.4.	- дневни боравак са кухињом, трпезаријом и санитарним чвором	100,00 м2
5.5.	- простори кретања (вертикалне и хоризонталне комуникације)	100,00 м2
5.6.	- технички простори	

Површина - Укупно	3.800,00 м2
--------------------------	--------------------

6.	ОТВОРЕНИ ПРОСТОРИ – трг, плато, пјачета	минимално	2.250,00 м2
-----------	--	------------------	--------------------

7. САОБРАЋАЈНЕ ПОВРШИНЕ

Приступни саобраћајни плато са паркингом за најмање шест аутобуса и нормативно утврђеним бројем паркинг места за путничка возила (мин. 60 паркинг места за путничке аутомобиле)

Напомена :

Све површине су дате оквирно. Конкурским решењем су могућа одступања од задатих површина у циљу квалитета простора и одговарајућег програма.

На конкурентима је, да програм и садржаје у целини комплекса, у подцелинама и између подцелина, као и везе између садржаја организују на начин који одговара квалитету и концепцији идејног решења те предложеном пројектном програму.

4.3. ПОСЕБНИ ПРОГРАМСКИ УСЛОВИ

Од учесника се очекује да у складу са програмским и потребама намене, као и трендовима развоја, функционално, садржајно, амбијентално и технолошки конципирају садржаје комплекса намењене посетиоцима и формирала рационална и атрактивна, архитектонски квалитетна, целина - флексибилан и комуникативан простор савременог карактера и карактеристика, који задовољава потребе савременог функционисања програма и садржаја. Простори треба да сваком од посетилаца пруже могућност препознавања властитог *идентитета*, његове прошлости, садашњости и будућности, а језик простора мора да буде јасно читљив тако да његови наративи морају да буду конструисани на основу основног нивоа „заједничког знања“. Примарни захтеви организације простора су флексибилност, могућност разноврсног коришћења, пролазност, лака оријентација и једноставност. Кретање посетилаца кроз музеј и центре комплекса треба да је логично, до појединачних функционалних целина, међусобно и у оквиру самих целина и мора бити прилагођено и особама са отежаним кретањем. Концептуализација простора, како у складу са најсавременијим техникама комуникације и презентације (мултимедијалне презентације – аудио, видео, филм, холограм, интерактивност, wi-fi и др.), тако и са класичним моделима музеолошких поставки. Добра функционална повезаност простора у хоризонталном и вертикалном смислу.

1. СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈЕ ЦЕРСКЕ БИТКЕ

(висине од 50 – 60 m)

Вертикална структура са видиковцем - препознатљиво, оригинално обележје које треба да симболише велику ратну **победу** српске војске у Церској битци као и **страдање** народа Поцерине, Јадра, Мачве и Подриња у аустроугарској инвазији током 1914. године.

Једна од иницијатива Иницијативног одбора будућег комплекса је и жеља да појавност спомен обележја буде у форми стилизованог *крста*, доминантне висине у односу на окружење што је, у зависности од концепта предложеног решења, као тему могуће преиспитати, уз вођење рачуна о инжењерским карактеристикама, рационалности, као и условима одржавања и безбедности при експлоатацији.

2. МУЗЕЈ ВЕЛИКОГ РАТА

Музеј Великог рата конципирати као флексибилан и мултифункционалан простор у коме ће се формирати стална и повремене поставке и прикази са савременим тенденцијама у овој области.

- **улазна зона главног улаза за посетиоце** – улазни простор и Главни хол, конципирати адекватно намени и потребама савременог музеја, визуелних и амбијенталних карактеристика у складу са тежњом афирмације Музеја као флексибилне, комуникативне, отворене институције, уз поштовање историјског карактера и квалитета.

У оквиру Главног хола предвидети инфо пулт са продајом карата и простор сувенирнице.

- **изложбени простор сталне поставке** конципирати тако да обезбеди услове за излагање у комбинацији традиционалног модела музеолошких поставки - излагање разноврсних артефаката, различитих карактеристика, материјала и величине на разноврсне начине – један предмет или група предмета, слободностојећи или на постаментима, на зиду, висећи, у витринама или у слободном простору... са савременим мултимедијалним формама презентације - 3Д и видео прикази амбијената, простора, догађаја, звучне подлоге и ефекти, архивским филмовима и сл.

- **изложбени простор повремених поставки** конципирати као намењеног повременим мултимедијалним и мултидисциплинарним музејским изложбама и догађајима.

Повремене изложбе су изложбе Музеја којима се представљају теме које нису довољно видљиве или обрађиване у сталној поставци и које укључују, како садржаје из Музеја тако и друге за ту прилику обезбеђене, као и гостујуће изложбе из земље и иностранства. Неопходно је простор конципирати на начин да буде изузетно флексибилан у коришћењу и омогући реализацију разноврсних видова изложбених поставки и презентација, како у садржајном тако и у технолошком смислу, потребно је обезбедити и услове за реализацију различитих пратећих програма (предавања, презентације,

промоције, конференције, концерти, радионице...).

- **вишенаменска сала** намењена је пратећим програмима уз изложбе, посебним програмима, конференцијама и филмским пројекцијама, који се реализују кроз различите видове мултимедијалних презентација, филмске пројекције, предавања и дискусије.

Простор мултифункционалне сале предвидети са седиштима и малом „бином“ - подијумом, као мултимедијални простор у ком је могућа реализација свих наведених активности.

3. ЕДУКАЦИОНИ ЦЕНТАР

Едукациони центар конципирати за истовремено коришћење 300 корисника.

Едукациони центар конципирати као адаптиван и флексибилан, водећи рачуна о приступачности, опремљен за мултимедијалан рад. Предвидети простор за одлагање радног материјала и гардеробу. Обезбедити услове за групни рад, са могућношћу различите организације.

4. ДОКУМЕНТАЦИОНИ ЦЕНТАР

Документациони центар је намењен стручној јавности и конципирати га за коришћење 15 корисника. Документациони центар конципирати као флексибилни радни простор и као и депое за збирке, артефакте и другу документацију, као и презентацију скенираних и оригиналних докумената.

5. АПАРТХОТЕЛ - ПАНСИОНСКИ СМЕШТАЈ

Предвиђен је за краћи боравак гостију, садржи до десет соба, у којима истовремено може боравити 20 особа; свака соба да има засебно купатило, а у приземљу треба предвидети заједнички дневни боравак са кухињом.

6. ОТВОРЕНИ ПРОСТОР - ПЛАТО, ПИЈАЦЕТА

Отворени простор – плато, пјачета је мултифункционални простор за разна дешавања на отвореном простору - за оркестар, хор, културно уметничка друштва, представе, изложбе као и друге програме са великим бројем учесника и посетилаца.

4.4. ОБАВЕЗЕ У ФОРМИРАЊУ ПРОСТОРА

Дефинисати волуметрију и основне елементе нивелације и регулације (вертикалне и хоризонталне), простора;

Решења конципирати на начин да нови идентитет простора буде примерен локацији, како у смислу физичке структуре и амбијенталних целина, тако и програмски кроз избор намена и садржаја;

У оквиру предложеног решења посебну пажњу посветити отвореним јавним просторима: дефинисати положај, димензије, карактер и намену (трг, парк, променада...) јавног простора, успоставити јасан међусобни однос јавног простора и објеката који га окружују;

При позиционирању визура и реперних објеката водити рачуна о равноправном и значајном учешћу предметног подручја у формирању карактера слике предела;

Посебну пажњу при формирању просторног решења посветити вези између будућег Меморијалног комплекса и културно-историјске баштине (Тројанов град, Римски пут...)

У контексту окружења, формирати пешачке, бицикличке, саобраћајне, архитектонске и друге везе.

4.5. ПРЕПОРУКЕ У ФОРМИРАЊУ ПРОСТОРА

4.5.1. Опште препоруке

Препознатљиво архитектонско-урбанистичко решење у складу са карактеристикама и значајем теме и простора у коме се налази;

Усклађеност целине према намени и садржају објекта у складу са планским, амбијенталним и другим карактеристикама;

Дефинисање волуметрије и свих елемената нивелације и регулације поштујући конкурсни задатак;

Архитектонско-урбанистичко обликовање простора у духу времена у којем настаје;

Садржаје предвидети примерено планираном Меморијалном комплексу (пословање, јавне намене из области образовања, намене културе, туризма, спорта, отворени јавни простори, угоститељство, зеленило...);

Функционалност интерне саобраћајне мреже и пешачких комуникација, развој бициклистичких траса;

Посебна пажња према постојећој природној структури, непосредном окружењу и културно-историјској баштини;

При формирању идејног решења Меморијалног комплекса применити мере са еколошког аспекта, поштујући постојеће и планирано зеленило (успостављањем континуитета зелених површина чија структура и намена подржавају функције простора), осунчаност и проветреност локације;

Потребно је применити концепте који су штедљиви, еколошки оправдани и енергетски економични.

4.5.2. Препоруке за обликовање

На конкурентима је избор типолошког склопа и карактера волумена објекта/објеката Меморијалног комплекса Цер. Делови склопа могу бити независне, међусобно одвојене физичке структуре, а могуће их је предвидети и у склопу јединствене физичке структуре.

4.5.3. Препоруке за уређење слободних и зелених површина

Уређење слободних и зелених површина комплекса треба предвидети у складу са архитектонским решењем објеката и склопова, позицијама улаза и др. тако да на најбољи начин одговара потребама посетилаца и запослених. **Уређење слободних и зелених површина** предвидети тако да се у максималној мери задржи постојећи шумски фонд. Оквирна површина постојећег шумског фонда којег је неопходно имплементирати у ново решење је око 50 % површине локације.

4.5.4. Препоруке за саобраћајне површине и паркирање

Приступ је са државног пута 2Б реда бр. 323. Колски и пешачки приступ парцели је са асфалтног пута који тангира локацију. Решењем је неопходно предвидети потребне пешачке комуникације унутар површине Меморијалног комплекса, којима ће се остварити несметан приступ објектима Меморијалног комплекса према намени.

Радијусе скретења на улазима/излазима пројектовати у складу са важећим нормативима, водећи рачуна о габаритима комуналних и интервентних возила, као и условима за њихово кретање.

Број паркинг места треба обезбедити за шест паркинг места за аутобусе као и 60 паркинг места за путничка возила. У обликовном смислу, простор намењен паркирању треба да буде складно уклопљен у решење комплекса као и усклађено са постојећим шумским фондом тако да минимално утиче на општи визуелни утисак.

4.5.5. Препоруке за све просторе, садржаје и инсталационе системе

Сви простори морају да буду конципирани тако да је при изградњи објеката обезбеђено испуњење **основних захтева за објекат** (у складу са Члан 4 – 12, *Правилник о садржини, начину и поступку израде и начин вршења контроле техничке документације према класи и намени објеката*, „Сл. гласник РС”, бр. 23/2015, 77/2015, 58 /2016). У погледу оптерећења на конструкцију/објекат, при конципирању објекта (објеката) користити важеће правилнике и стандарде за дејства на конструкције.

Сви простори треба да буду конципирани тако да буде осигуран приступ, кретање и коришћење особама са инвалидитетом, деци и старијим особама (у складу са *Правилником о техничким*

стандардима планирања, пројектовања и изградње објекта, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама; „Сл. гласник РС”, бр. 22/2015). Приликом конципирања објекта (објекта) применити пројектантска решења у вези са омотачем (анвелопом) објекта као и термотехничких инсталација која ће обезбедити минимално енергетски разред "А+".

5. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ОЦЕНУ РАДОВА

Поред поштовања и задовољења услова из програма и конкурсног задатка, те усклађености конкурсног решења са датим урбанистичким условима и препорукама, Жири ће вредновати конкурсне радове на основу следећих општих критеријума:

- **Квалитет решења у односу према теми - значењски и наменски квалитети решења;**
- **Оригиналност идеје, уверљивост и комуникативност решења;**
- **Естетски, ликовни и обликовни квалитети решења;**
- Квалитет решења у дистрибуцији намена и садржаја у простору као и функционалност предложеног решења;
- **Квалитет решења у однос према контексту – непосредном и ширем окружењу, културном наслеђу и специфичностима простора;**
- **Квалитет техничко технолошких карактеристика решења, материјализације као и будуће експлоатација и одржавање;**
- Приступ у складу са принципима одрживости (еколошки и енергетски одржива решења, очување и унапређење квалитета животне средине);
- Изводљивост решења;
- Уверљивост аргументације – јасноћа саопштавања кроз графичке прилоге.

6. ПРАВИЛА КОНКУРСА

6.1. УСЛОВИ ЗА УЧЕШЋЕ НА КОНКУРСУ

Право учешћа на конкурс, у складу са чл. 7. став 1. тачка 2) Правилника о обавезним елементима конкурсне документације у поступцима јавних набавки и начину доказивања испуњености услова („Сл. гласник РС“ број 86/15) и чл. 28 Правилника о начину и поступку за расписивање и спровођење урбанистичко–архитектонског конкурса („Сл. гласник РС“, број 31/15), имају физичка лица са стеченом високом стручном спремом из области архитектуре, без обзира на њихову територијалну припадност и њихове личне особине, или правна лица која именују лице са стеченом високом стручном спремом из области архитектуре. Као доказ о захтеваном стеченом образовању учесник у конкурс доставља копију дипломе.

Учесник на конкурс не може бити лице које је непосредно ангажовано на припреми и спровођењу Конкурса, односно уколико је у сродству или непосредно сарађује са истим, као ни лице које је у управи или је запослено код органа који расписује Конкурс.

Обавезни услови за учешће на конкурс:

Конкурсни рад мора бити достављен на време и на начин утврђен расписом конкурса.

Конкурсни рад мора бити израђен на начин техничко-обликовне обраде и садржати све делове одређене расписом конкурса.

6.2. УСЛОВИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ КОНКУРСА

Конкурс се расписује у складу са Правилником о начину и поступку за расписивање и спровођење

архитектонско-урбанистичког конкурса ("Службени гласник РС" бр. 31/2015), (у даљем тексту: Правилник).

Предајом рада сваки учесник прихвата пропозиције овог конкурса.

6.3. САДРЖАЈ КОНКУРСНОГ РАДА

Текстуални део

Опис и образложење предложеног решења

Процена инвестиције према врстама и/или групама радова

Умањени графички прилози на А4 формату.

Графички део

Ситуациони план шире локације конкурсног задатка P=1:5000

Делови уређења шире локације конкурсног задатка P=1:500

Ситуациони план- кров са регулационим и нивелационим елементима P=1:500

Ситуациони план приземље са партерним уређењем P=1:200

Све основе P=1:200

Карактеристични пресеци P=1:200

Сви изгледи P=1:200

ЗД прикази Меморијалног комплекса из свих релевантних праваца и појединачних објеката у оквиру Меморијалног комплекса.

Сви горе наведени елементи и прилози конкурсног елабората, текстуални и графички прилози наведеног садржаја, представљају обавезне делове конкурсног рада.

Радови који не садрже горе наведене и захтеване елементе и прилоге неће бити разматрани.

Остали графички и текстуални прилози – по нахођењу.

6.4. НАЧИН ТЕХНИЧКО – ОБЛИКОВНЕ ОБРАДЕ КОНКУРСНОГ РАДА

Текстуални део

Текстуално образложење на А4 формату доставити у 6 примерака.

Текстуално образложење мора бити означено истом шифром као графички део од пет бројева у горњем десном углу насловне стране, фонт Arial, Bold, 30.

Језик конкурса је српски, текстови морају бити у фонту Arial величине 11 пункта.

Графички део

Графички прилози се достављају на формату Б1, 100 x 70 см,

Сви графички прилози морају бити означени шифром у горњем десном углу, фонт Arial, Bold, 50.

Графички прилози се каширају на пени од стиропора до 5мм дебљине

Сви прилози, графички и текстуални, морају бити упаковани у непрозирну мапу у којој мора бити и списак свих прилога и две затворене коверте (АУТОР и ПОДАЦИ ЗА КОНТАКТ). На спољашњој страни мапа се означава само истом шифром рада од пет бројева, фонт Arial, Bold, 50.

Коверте се означавају шифром у горњем десном углу.

Коверта са назнаком "АУТОР" треба да садржи шифром означену и потписану *Изјаву конкурената*

Коверта са назнаком "ПОДАЦИ ЗА КОНТАКТ", садржи шифром означен списак са именима чланова ауторског тима и сарадника и податке о адреси за контакт (поштанској и е-mail) и броју контакт телефона.

Учесник може предати само један конкурсни рад. Конкурсни рад садржи само једно решење и варијанте решења нису дозвољене.

Сви садржаји конкурсног рада: графички део, текстуални део, коверте, изјаве и мапа, означавају се истом шифром.

Све прилоге, текстуалне и графичке обавезно је доставити и у електронској форми, у *PDF* формату, у резолуцији од 200 *dpi*, на CD-у или на флеш меморији.

Техничко обликовна обрада конкурсног елабората према наведеном опису и захтеву, димензији и броју примерака је обавезни садржај конкурсног рада. Радови који не садрже горе наведене и захтеване елементе и прилоге неће бити разматрани.

6.5. САДРЖАЈ ИЗЈАВЕ КОНКУРЕНАТА

Конкурентом се сматра сваки учесник (аутор/ауторски тим) који је предао конкурсни рад у складу са овим Расписом конкурса.

Садржај Изјаве конкурента, обухвата следеће:

- Име и презиме (аутора/чланова ауторског тима; сарадника), адреса из л.к. и бр. личне карте.
- Потписе аутора/чланова ауторског тима и сарадника.
- Изјава о прихватању услова конкурса и начину расподеле награда.
- Изјава о преносу свих имовинских права аутора.
- Изјава сагласности о евентуалној даљој разради конкурсног рада уколико је награђен.
- Изјава правног лица, уколико се исто појављује у својству учесника, о именовању лица које испуњава стручне и друге услове према овом распису конкурса, односно испуњава услове учешћа на конкурс.
- Начин расподеле евентуалне новчане награде дате у процентима са подацима за уплату за наведена лица (ауторе и сараднике).
- Изјаву о сагласности да се на изложби радова и у каталогу објави име(на) аутора у случају да није међу награђеним конкурсним радовима.

6.6. КОНКУРСНИ РОКОВИ

Почетак конкурсног рока / датум оглашавања **13.08.2018.**

Рок за постављање питања је до **05.09.2018.**

Питања се могу постављати на адресу sas-dab@eunet.rs

Рок за одговоре на питања **14.09.2018.**

Одговори Жирија на постављена питања ће бити постављена на интернет страни Удружења архитеката Србије, интернет страни Наручиоца посла – Министарства грађевинарства саобраћаја и инфраструктуре и порталу управе за јавне набавке и исти ће бити доступни на интернет странама до рока за предају радова.

Рок за предају радова је **16.10.2018.**

до 15,00 часова, без обзира на начин предаје (непосредно или поштом) у просторијама Удружења архитеката Србије, Београд, Кнеза Милоша 7а/III.

Објављивање резултата конкурса **24.10.2018.**

Резултати ће бити објављени на интернет страни Удружења архитеката Србије, интернет страни Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и Порталу управе за јавне набавке.

Изложба конкурсних радова и јавна дискусија о резултатима конкурса биће организована најкасније 60 дана након објављивања резултата конкурса.

О термину за подизање ненаграђених конкурсних радова учесници ће бити обавештени на сајту Удружења архитеката Србије.

6.7. ВРСТА И ВИСИНА НАГРАДА

Уколико до утврђеног рока пристигне најмање 6 радова и уколико исти задовољавају пропозиције конкурса доделиће се следеће награде у укупном износу нето наградног фонда од 1.550.000,00

динара (милионпетстотинапедесетхиљада динара), према следећој расподели:

- Прва награда	650.000,00 динара
- Друга награда	450.000,00 динара
- Трећа награда	250.000,00 динара
- Два Откупа од по	100.000,00 динара

Жири ће расподелу награда извршити у свему према одредбама Правилника, са могућношћу и другачије расподеле награда у оквиру предвиђеног наградног фонда.

Инвеститор се обавезује да ће исплату за изабране и награђене конкурсне радове извршити према одлуци Жирија, а у складу са Конкурсном документацијом - расписом у року од 45 дана од дана потврђивања Одлуке жирија од стране Наручиоца.

6.8. САСТАВ ЖИРИЈА И ИЗВЕСТИОЦИ

Председник жирија

академик проф. Бранислав Митровић, архитекта - представник Спроводиоца конкурса

Чланови жирија

Мр Ђорђе Милић, дипл. просторни планер - представник Расписивача конкурса

Видоје Петровић, градоначелник Лознице - представник Расписивача конкурса

ванр.проф. Милан Ђурић, архитекта - представник Спроводиоца конкурса

ванр.проф. др Владимир Миленковић, архитекта - представник Спроводиоца конкурса

Заменик члана жирија:

проф. Иван Рашковић, архитекта - представник Спроводиоца конкурса

Известиоци:

др Снежана Веснић, архитекта

Соња Дедић, архитекта

Секретар жирија

Ана Главички, Удружење архитеката Србије

6.9. ПРАВНЕ И ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛЕДИЦЕ ЗА ВРСТУ И ВИСИНУ НАГРАДЕ И УСЛОВИ ЗАШТИТЕ АУТОРСКИХ ПРАВА И ПРЕНОСА ИМОВИНСКИХ ПРАВА АУТОРА НА ИНВЕСТИТОРА

Аутор конкурсног рада је учесник који је израдио конкурсни рад и тиме под својим именом објавио ауторско дело чином предаје на конкурс. Ауторски тим чине потписници конкурсног рада, коаутори, и тиме носиоци свих заједничких ауторских права.

Предајом конкурсног рада аутори (ауторски тим) уступа пренос свих имовинских права аутора Расписивачу уколико је предметни рад награђен.

Награђени радови могу се користити у целини или у деловима и кроз израду планске и техничке документације биће прилагођени ситуацији на терену, односно просторним и техничким могућностима и ограничењима.

Инвеститор нема обавезу ангажовања аутора као вршиоца израде планске и техничке документације.

Уколико је потребно и уколико постоји обострани интерес, Расписивач може консултовати ауторе

награђених радова током даље разраде пројекта, а аутори ће пружати консултантске услуге у потребној мери. Сваку евентуалну сарадњу стране ће регулисати посебним уговором.

Аутори задржавају право на публикување својих радова.

Инвеститор има права да користи све пристигле радове, да их публикује и промовише резултате конкурса.

7. ПРИЛОЗИ УЗ ПРОГРАМ - ПОДЛОГЕ И ПРАТЕЋА ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Графичке дигиталне подлоге

Топографски и катастарски план

Шири просторни обухват са ортофото снимком

Фотографије локације

Манастири и историјске локације Цер.pdf

Церска битка_Глава X_Опачић_Скоко.pdf ;